

**Národní zpráva České republiky
o elektroenergetice a plynárenství za rok
2009**

červenec 2010

Seznam nejpoužívanějších zkratek

ERÚ	Energetický regulační úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
OTE	operátor trhu
PXE	Energetická burza PXE
EEX	Lipská energetická burza EEX
SEI	Státní energetická inspekce
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
APG	rakouský provozovatel přenosové soustavy
CEER	Rada evropských energetických regulátorů
ENTSO	Evropská síť provozovatelů přenosových soustav
ERGEG	Skupina evropských regulátorů pro elektřinu a plyn
PDS	provozovatel distribuční soustavy
PZP	podzemní zásobník plynu
SAIDI	souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny v minutách na jednoho konečného zákazníka za rok
SAIFI	četnost přerušení distribuce elektřiny na jednoho konečného zákazníka za rok
CAIDI	průměrná doba trvání jednoho přerušení v minutách za rok na jednoho zákazníka
VVN	velmi vysoké napětí
VN	vysoké napětí
NN	nízké napětí
3. balíček	těž 3. energetický nebo 3. liberalizační balíček – soubor 5 legislativních aktů přijatých za předsednictví České republiky v Radě Evropské unie
OZE	obnovitelné zdroje energie

Obsah

Obsah	2
1 Úvod	4
2 Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem	5
2.1 Velkoobchodní prodej	5
2.1.1 Elektřina	5
2.1.2 Plyn	5
2.2 Maloobchodní prodej	6
2.2.1 Elektřina	6
2.2.2 Plyn	7
2.3 Povinnost veřejné služby a ochrany zákazníka	8
2.3.1 Transparentnost	9
2.3.2 Stížnosti	9
2.3.3 Závěry	9
2.4 Infrastruktura	9
2.4.1 Elektřina	9
2.4.2 Plyn	10
2.5 Bezpečnost dodávek	11
2.5.1 Elektřina	11
2.5.2 Plyn	12
2.6 Regulace a unbundling	13
2.7 Celkové závěry	14
2.7.1 Ve vztahu k současnému legislativnímu rámci	14
2.7.2 Ve vztahu ke 3. balíčku	14
3 Regulace a struktura trhu s elektřinou	15
3.1 Otázky regulace	15
3.1.1 Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity	15
3.1.2 Regulace úkolů přenosových a distribučních společností	15
3.1.3 Účinné vlastnické oddělení	17
3.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže	18
3.2.1 Struktura velkoobchodního trhu	18
3.2.2 Struktura maloobchodního trhu	22
3.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení	29
4 Regulace a struktura trhu s plynem	30
4.1 Otázky regulace	30
4.1.1 Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit	30
4.1.2 Regulace úkolů přepravních a distribučních společností	30
4.1.3 Účinné vlastnické oddělení	33
4.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže	33
4.2.1 Struktura velkoobchodního trhu	33
4.2.2 Struktura maloobchodního trhu	36
4.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení	40
5 Bezpečnost dodávek	41
5.1 Trh s elektřinou v roce 2009	41
5.1.1 Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy	41
5.1.2 Instalovaný výkon	42
5.1.3 Schvalovací kritéria pro nové zdroje	42
5.1.4 Pobídky pro vytvoření nových kapacit	43

5.1.5	Investice do oblasti přenosu.....	43
5.2	Trh s plynem v roce 2009	44
5.2.1	Úroveň dodávek a spotřeby zemního plynu v roce 2009	44
5.2.2	Dovozní kontrakty.....	47
5.2.3	Trh s plynem	48
5.2.4	Investice do rozvoje soustavy	49
5.2.5	Podzemní zásobníky plynu	50
5.2.6	Opatření pro stavy nouze	50
5.2.7	Bezpečnostní standard dodávky	51
5.2.8	Kvalita a úroveň údržby soustavy	51
5.2.9	Pobídky k investicím	52
6	Otázky veřejné služby - články 3(9) v elektřině a 3(6) pro plyn	53
6.1	Základní informace.....	53
6.2	Povinnosti nad rámec licence.....	53
6.3	Dodavatel poslední instance	53
6.4	Označování podílů použitých primárních zdrojů/záruky původu.....	54
6.5	Odpojování zákazníků	54
6.6	Smluvní ochrana zákazníků	55
6.7	Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s elektřinou	55
6.8	Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s plynem	56
6.9	Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv	56

1 Úvod

Česká republika po šesté předkládá Evropské komisi zprávu o stavu implementace požadavků vyplývajících z 2. energetického balíčku. Plní tím svoji vykazovací a oznamovací povinnost, jak ji stanovují příslušné směrnice.

Zpráva se zabývá pokrokem, který zaznamenaly energetické trhy České republiky v roce 2009. Na trhu s elektřinou se vůbec poprvé projevila konkurence i v segmentu domácností. Úpadek významného obchodníka s elektřinou a následně první využití institutu dodávky dodavatele poslední instance rovněž nasvědčují tomu, že tento trh u nás začíná fungovat. Proběhlo také propojení denních trhů v rámci České a Slovenské republiky, kde obchodování probíhá na principu implicitních aukcí. Česká republika se tak spolu se Slovenskou republikou zařadila mezi první státy s integrovanými trhy v rámci celé Evropy.

Vyvíjel se i trh s plynem, výrazně například narostl počet změn dodavatelů plynu ve všech kategoriích zákazníků. Ve srovnání s loňským rokem byly podstatně více využívány dodávky z Norského království a Spolkové republiky Německo na úkor dovozu z Ruské federace (přes Ukrajinu), což bylo ovlivněno i takzvanou lednovou krizí.

V roce 2009 u nás dále pokračilo zdokonalování primární i sekundární legislativy v sektoru energetiky. Nejvýznamnějším krokem v tomto směru byla komplexní novela zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), která vstoupila v účinnost 5. července 2009.

Zájem na vzniku integrovaného a plně liberalizovaného vnitřního trhu EU Česká republika jasně potvrdila svým aktivním přístupem ke schvalování 3. balíčku, když v prvním pololetí roku 2009 předsedala Radě Evropské unie.

2 Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

2.1 Velkoobchodní prodej

2.1.1 Elektřina

Trh s elektřinou byl postupně otevírán od roku 2002 pro jednotlivé kategorie odběratelů a v průběhu let na něm lze vysledovat určité trendy charakterizující obchodní strategie dodavatelů elektřiny.

V prvních letech liberalizace se obchodníci soustředili především na největší odběratele, popřípadě exportovali elektřinu nakoupenou na území České republiky do zahraničí.

V letech 2006 – 2008 se projevila sílící konkurence v segmentu středních odběratelů a od roku 2009 i v segmentu maloobdobitelů připojených na hladinu nízkého napětí. Kontinuální obchodování na POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s. (dříve Energetická burza Praha – PXE) a vysoká volatilita cen energetických komodit v průběhu roku 2008 ovlivňující ceny tzv. futures (cen budoucích dodávek elektřiny) v následujících letech umožnila posílení konkurence na trhu, dala možnost dodavatelům elektřiny uplatnit odlišnou strategii nákupu elektřiny, rozšířit rozsah nabízených produktů popř. se soustředit na určitý segment zákazníků.

Důležitou událostí na trhu s elektřinou v roce 2009 byl také úpadek významného obchodníka s elektřinou (společnost MORAVIA ENERGO, a.s.) a následné první využití institutu dodávky dodavatele poslední instance. Lze konstatovat, že systém zafungoval dobře a dodávky elektřiny dotčeným zákazníkům nebyly nijak přerušeny či ohroženy. Zkušenosti s touto situací byly následně zapracovány do novely vyhlášky o Pravidlech trhu s elektřinou.

V oblasti mezinárodního obchodu s elektřinou byla hlavní pozornost věnována aukčním mechanismům pro obchodování s přeshraničními přenosovými kapacitami v regionu střední Evropy, koordinované aukce na přeshraniční profily jsou nově organizovány aukční kanceláří ve Freisingu (Central Allocation Office GmbH) a nikoliv již českým provozovatelem přenosové soustavy společností ČEPS, a. s.

Dne 31. srpna 2009 došlo k propojení denních trhů v rámci České republiky a Slovenské republiky a bylo zahájeno obchodování na principu implicitních aukcí. Tímto krokem se Česká republika se Slovenskou republikou zařadila mezi první státy s integrovanými trhy v rámci celé Evropy.

2.1.2 Plyn

Hlavní událostí na trhu s plynem v roce 2009 bylo úspěšné zvládnutí plynové krize v lednu, o níž detailně pojednává kap. 4.2.1 a částečně také kap. 5.2.1. Pro trh s plynem byla v roce 2009 dále charakteristická prudce se prohlubující a rozvíjející konkurence, která se dotkla všech segmentů zákazníků. Na liberalizovaném trhu rozvíjeli svou činnost noví obchodníci s plynem, a to jak na straně dovozu, tak na straně prodeje plynu zákazníkům. Tito obchodníci velmi úspěšně konkurovali tradičním dodavatelům plynu nabídkou svých služeb a produktů. Rok 2009 tak byl obdobím výrazného nárůstu počtu změn dodavatelů plynu ve všech kategoriích zákazníků.

V roce 2009 se zvýšil počet obchodníků dovážejících plyn do České republiky z 5 na 12. Kromě již tradičních společností dovážejících plyn v roce 2008, kterými byly společnost RWE Transgas, a. s. a společnost VEMEX s. r. o., pokračovaly v dovozu plynu do České republiky také společnosti Česká plynárenská a. s., jež získala kontrakt na nákup plynu

v Norském království, společnost Lumius, spol. s r. o., jež nakupuje plyn zejména ve Spolkové republice Německo, a německá společnost WINGAS GmbH & Co.KG. Dalšími novými dovozci plynu pak byly společnosti United Energy Trading, a. s., Energie Bohemia a. s., CONTE spol. s r. o., LAMA INVESTMENTS a. s., SPP CZ, a. s., MND a. s. a BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. Objem celkového dovozu plynu byl meziročně téměř stejný, podstatně více však byly využívány dodávky z Norského království a Spolkové republiky Německo na úkor dovozu z Ruské federace. Řada nových obchodníků využívala pro dovoz plynu nákupy cenově výhodného plynu na německém spotovém trhu. Snaha obchodníků omezit dovozy z Ruské federace vyplývala vedle „možností využití dodávek z Norského království i z nabídky plynu na levném spotovém trhu v západní části Evropy.

O významu vstupu nových dovozců plynu vypovídá ukazatel tržní koncentrace HHI (Herfindahl-Hirschmanův Index) a jeho vývoj. Hodnota HHI na velkoobchodním trhu v roce 2008 byla 8 128 a vlivem změn tržních podílů obchodníků se v roce 2009 snížila na 7 760, což však značí stále velmi koncentrovaný trh. Tento vývoj trendu HHI se dá očekávat i v dalším období.

Aktivita nových obchodníků se v roce 2009 projevila i tím, že zatímco v roce 2008 vyvážela plyn z České republiky pouze společnost RWE Transgas, a. s., v roce 2009 vyváželi plyn i noví obchodníci. Na území Slovenské republiky vyvážela plyn společnost Lumius, spol. s r. o. a United Energy Trading, a. s., která rovněž vyvážela plyn do Rakouska.

2.2 Maloobchodní prodej

2.2.1 Elektřina

Rok 2009 lze charakterizovat jako první rok, kdy je patrná konkurence na trhu s elektřinou i v segmentu domácností. Podle údajů evidovaných Operátorem trhu s elektřinou, a. s. (později OTE, a. s.) změnilo v roce 2009 meziročně téměř čtyřikrát více domácností svého dodavatele. U ostatních segmentů zákazníků proběhla hlavní vlna změny dodavatele elektřiny již v minulosti, proto se procenta změn při porovnání s předchozím rokem pohybují na přibližně stejné úrovni. Konkrétní údaje, vycházející z evidence OTE, a. s., podává tabulka č. 1.

Tabulka č. 1 Změny dodavatele elektřiny u konečných zákazníků

Typ odběru	2008		2009	
	Počet změněných odběrných míst	Switching [%]	Počet změněných odběrných míst	Switching [%]
Velkoodběratelé VVN, VN	6 549	28,1	5 175	22,2
Maloodběratelé podnikatelé NN	35 351	4,4	33 487	4,1
Domácnosti	15 764	0,3	54 089	1,1

Pozn.: Switching – poměr mezi počtem změn dodavatelů elektřiny za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce.

Zdroj: OTE, a.s.

Energetický regulační úřad na svých internetových stránkách informuje nejen o možnostech a postupech při změně dodavatele elektřiny, ale především o struktuře nabízených služeb a cenách dodavatelů a právech spotřebitele. Základním nástrojem je především interaktivní kalkulátor cen elektřiny, pomocí kterého si může každý zákazník připojený na hladinu nízkého napětí po zadání vstupních parametrů (region, distribuční sazba, výše spotřeby) porovnat celkové náklady na dodávku elektřiny u jednotlivých dodavatelů

a případně vybrat nejvýhodnějšího dodavatele. Kalkulátor je pravidelně aktualizován, doplňován o nové dodavatele a postupně rozšiřován i o další užitečné funkcionality a informace. Ke konci roku 2009 obsahoval kalkulátor nabídky silové elektřiny pro domácnosti celkem od 9 dodavatelů a z 10 je možno vybrat v segmentu maloobděratelů - podnikatelů.

Ceny dodávky elektřiny u maloobděratelů na hladině nízkého napětí byly obecně pro rok 2009 ovlivněny nárůstem velkoobchodní ceny silové elektřiny (futures na rok 2009 zobchodovaných v předchozích obdobích). Přestože došlo v závěru roku 2008 s ohledem na začátek finanční krize k prudkému poklesu cen energetických komodit, většina objemu elektřiny pro rok 2009 byla ze strany obchodníků nakoupena v polovině roku 2008, kdy se cena elektřiny na energetických burzách pohybovala na historických maximech. Tyto nákupy byly následně promítnuty do nabídkových cen elektřiny pro konečné odběratele. Na druhou stranu tato cenová volatilita umožnila od konce roku 2008 vstup nových obchodníků na trh s elektřinou. Tito obchodníci jsou schopni s ohledem na dobré načasování nákupu elektřiny na velkoobchodním trhu nabídnout nižší ceny než původní dodavatelé. Většina změn dodavatele elektřiny byla tedy způsobena přechodem zákazníků od původních dodavatelů vertikálně integrovaných společností k alternativním dodavatelům.

Na hladině nízkého napětí byl pro podnikatelské maloobděratele (kategorie C) a pro domácnosti (kategorie D) pro rok 2009 zachován stejný rozsah tarifních sazeb včetně podmínek pro jejich přiznání jako v roce 2008.

Nabídkové ceny silové elektřiny byly ze strany dodavatelů obvykle upravovány jedenkrát za rok, tj. k 1. lednu nového kalendářního roku. Někteří dodavatelé také začali nabízet produkt, kdy se nabídková cena silové elektřiny i pro malé odběratele v průběhu roku odvíjí od ceny elektřiny na energetických burzách.

2.2.2 Plyn

Na maloobchodním trhu se v roce 2009 ke stávajícím obchodníkům s plynem připojili další noví obchodníci a v souvislosti s pokračujícím rozvojem liberalizace trhu došlo u mnoha zákazníků ke změně dodavatele plynu. Od počátku roku zahájila aktivní činnost společnost BOHEMIA ENERGY entity s. r. o., která se soustředila vesměs na zákazníky z kategorií maloobděratelů a domácnosti a získala téměř 32 tisíc zákazníků. Z dalších významnějších obchodníků s plynem zahájila podnikání na trhu s plynem od 1. června společnost SPP CZ, a. s., a od 1. listopadu společnost ČEZ Prodej, a. s.

Počty zákazníků podle jednotlivých kategorií odběru, kteří změnil dodavatele plynu v letech 2008 a 2009, jsou znázorněny v následující tabulce č. 2. V roce 2009 byla nejaktivnější kategorie velkoobděratel s koeficientem switchingu 8,7 procenta. Pokud jde o absolutní počty změn dodavatele plynu, zájem obchodníků se v roce 2009 soustředil směrem k získávání zákazníků s nižšími odběry. Nejvíce odběrných míst změnilo dodavatele plynu v kategorii domácnost.

Tabulka č. 2 Změny dodavatele plynu u zákazníků

Typ odběru	2008	2009	2009	2009
	Počet změněných odběrných míst	Počet změněných odběrných míst	Celkový počet odběrných míst	Switching [%]
Velkoodběratel	129	152	1 743	8,7
Střední odběratel	90	267	6 714	4,0
Maloodběratel	366	4 506	199 000	2,3
Domácnost	11	28 402	2 664 090	1,1

Pozn.: Switching – poměr mezi počtem změn dodavatelů plynu za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce.

Zdroj: Bilanční centrum

Ke stanovení ukazatele tržní koncentrace a jeho porovnání mezi roky 2009 a 2008 byli v obou letech vzati v úvahu obchodníci s tržním podílem nad 1 procento při prodeji plynu zákazníkům (v roce 2008 se jednalo o 5 obchodních společností a v roce 2009 o 10 obchodních společností, vždy s celkovým podílem na trhu přibližně 98 procent). Vývoj v této oblasti se ukázal jako příznivý. Bylo zjištěno, že ukazatel tržní koncentrace se z hodnoty 5 557 v roce 2008 snížil na hodnotu 4 484 v roce 2009.

2.3 Povinnost veřejné služby a ochrany zákazníka

V rámci novely energetického zákona došlo k dílčí úpravě práv a povinností zákazníka. Zákazník má právo na připojení svého odběrného zařízení, ale zároveň i na uzavření smlouvy o připojení. Na otevřeném trhu má zákazník právo nakupovat elektřinu a plyn také z jiných států nebo na krátkodobém trhu s elektřinou, který organizuje OTE, a. s. Zákazník má právo na bezplatnou změnu dodavatele.

Výrazných změn naopak doznala část energetického zákona týkající se univerzální služby – tedy dodavatele poslední instance. Dodavatel poslední instance je určen přímo tímto zákonem a stává se jím obchodník skupiny (vertikálně integrovaného podnikatele) vždy pro území vymezené v licenci na distribuci elektřiny nebo plynu pro provozovatele distribuční soustavy z téže skupiny. Dodavatel poslední instance má povinnost dodávat elektřinu nebo plyn zákazníkům za státem regulované ceny v případě, kdy sjednaný obchodník pozbyl možnost nebo oprávnění dodávat elektřinu nebo plyn nebo ukončil dodávku elektřiny nebo plynu. Jedná se tedy o mimořádné případy a dodavatel poslední instance je povinen v uvedených případech dodávat elektřinu nebo plyn po dobu nejdéle 6 měsíců. Dodavatel poslední instance musí dodávat plyn nebo elektřinu rovněž po dobu nejdéle 6 měsíců domácnostem, jedná-li se o zákazníky s novými odběrnými místy, pokud byl o tuto dodávku požádán.

Obchodník má v současné době právo nakupovat elektřinu nebo plyn také z jiných států. Zároveň má právo prodávat elektřinu nebo plyn účastníkům trhu do jiných států.

Obchodník s plynem má oproti obchodníkovi s elektřinou další povinnosti vyplývající z energetického zákona. Jedná se zejména o zajištění bezpečnostního standardu požadované dodávky plynu, tj. zajištění bezpečné a spolehlivé dodávky plynu při přerušení dodávky plynu po dobu 8 týdnů v rozsahu 20 procent. Povinnost zajišťovat bezpečnostní standard mají obchodníci s plynem pro zákazníky, jejichž roční spotřeba je nižší než 400 tis. m³.

Pokud se jedná o problematiku neoprávněných odběrů elektřiny, plynu a tepelné energie, energetický zákon jednoznačně definoval neoprávněný odběr energie a tím vyloučil i různé možnosti výkladu příslušných ustanovení. Pro úplnou jednoznačnost energetický

zákon stanoví, že neoprávněný odběr elektřiny, plynu a tepla se zakazuje. Totéž se týká i neoprávněného přenosu, neoprávněné přepravy a distribuce.

2.3.1 Transparentnost

Obchodník má právo na informace od operátora trhu, které potřebuje k vyúčtování dodávek elektřiny nebo plynu zákazníkům, jejichž odběrné místo je u OTE, a. s. registrováno. Obchodník má právo používat rodná čísla zákazníků, aby mohl své zákazníky evidovat a uplatňovat svoje právní nároky týkající se dodávek a účtování.

Obchodník je povinen upozornit své zákazníky nejpozději dva měsíce předem na záměr změnit smluvní podmínky. V případě, že obchodník pozbyl oprávnění nebo možnosti dodávat elektřinu nebo plyn, je mu uložena povinnost, aby sám neprodleně o těchto skutečnostech informoval operátora trhu a svého zákazníka. Obchodník je povinen poskytovat provozovateli distribuční soustavy identifikační údaje o zákaznících, jimž dodává na základě smlouvy o sdružených službách dodávky. Obchodník rovněž poskytuje provozovateli přenosové, resp. přepravní soustavy a provozovateli distribuční soustavy informace nezbytné pro bezpečný a spolehlivý provoz a rozvoj těchto soustav. Zrušena také byla povinnost obchodníka uvádět při vyúčtování dodávek elektřiny nebo plynu zákazníkům určité podrobnosti, tyto podrobnosti budou upraveny prováděcím právním předpisem.

Povinností obchodníka s elektřinou a s plynem je propagovat energetické služby a jejich nabídky.

2.3.2 Stížnosti

V České republice neexistuje v sektoru elektroenergetiky jeden výlučný orgán, na nějž by účastníci trhu směřovali (vedle vlastních distribučních společností a obchodníků) svoje stížnosti. Adresáty stížností, které se týkaly zejména obchodních praktik, postupu při vyúčtování spotřeby, problémů s odpojením a s omezenou dodávkou z důvodu technických záležitostí, ceny a stanovení výše záloh, se staly kromě ERÚ hlavně Státní energetická inspekce (SEI) a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Na úseku elektroenergetiky v roce 2009 bylo řešeno okolo 340 stížností a v plynárenství pak okolo 280 stížností. Počet i charakter stížností nasvědčuje tomu, že trh s energiemi v České republice postupně vyžívá, narůstá počet jeho účastníků i aktivita spotřebitelů.

2.3.3 Závěry

V hodnoceném období Česká republika dále pokračovala v legislativních a dalších opatřeních při posilování postavení zákazníka na liberalizovaných energetických trzích. Týkalo se to především adekvátnější implementace povinnosti univerzální služby – institutu dodavatele poslední instance. Tento institut byl u nás v praxi také poprvé použit právě v hodnoceném období, a to v souvislosti s úpadkem jednoho významného obchodníka s elektřinou.

Výrazné změny v oblasti povinnosti veřejné služby a ochrany zákazníka Česká republika připravuje v souvislosti se zaváděním 3. balíčku.

2.4 Infrastruktura

2.4.1 Elektřina

Pokud se jedná o investice do elektrických sítí, je třeba zmínit jako nejvýznamnější dokončenou investiční akci roku 2009 na úrovni přenosové soustavy urychlenou výstavbu nového transformátoru T204 ve stanici TR Lískovec. Tím došlo k posílení transformačního

výkonu z přenosové soustavy do sítí 110 kV v oblasti Ostravska. Pro pokrytí plánovaného nárůstu spotřeby v této oblasti v dalších letech byla ve vzájemné koordinaci s provozovatelem distribuční soustavy zahájena výstavba nové transformovny 400/110kV Kletné s předpokládaným uvedením do provozu v roce 2011.

V souvislosti s předpokládanou výstavbou nových zdrojů vyplývající ze schválené Politiky územního rozvoje České republiky a tím vyvolaným nárůstem požadavků na připojení do přenosové soustavy byl v roce 2009 vytvořen Strategický investiční program do roku 2022. Nejvýznamnější akce na rok 2010 souvisejí s připojením a vyvedením nového zdroje z Elektrárny Ledvice. Jedná se o zahájení realizace nové zapouzdřené rozvodny R 420 kV v transformovně Chotějovice a zahájení výstavby dvojitého vedení 400 kV mezi transformovnami Chotějovice a Výškov s plánovaným dokončením a uvedením do provozu v roce 2011.

2.4.2 Plyn

V roce 2009 neproběhla žádná významnější investice do nové plynárenské infrastruktury. Pokračovaly přípravné práce na dvou plánovaných akcích výstavby plynovodů v ČR. První plynovod má být pokračováním nově budované severní cesty zemního plynu z Ruské federace do Evropy plynovodem Nord Stream a ve Spolkové republice Německo navazujícím plynovodem OPAL. V České republice by tato cesta měla pokračovat plynovodem GAZELLE propojujícím hraniční body Hora sv. Kateřiny a Waidhaus. Předpokládaný roční objem plynu přepraveného tímto plynovodem je 30 – 33 mld. m³/rok.

Plynovod OPAL však není primárně určen pro potřeby zákazníků v České republice. Druhým uvažovaným projektem je plynovod propojující český a polský přepravní systém v oblasti Českého Těšína. Nový plynovod by měl převážně sloužit pro zásobování polských zákazníků, avšak v krajních situacích bude umožňovat i opačný tok plynu směrem do České republiky. Pro tento projekt získala společnost RWE Transgas Net, s. r. o. částku 3,5 mil. € v rámci Evropského programu oživení energetiky (EEPR)

Dále jsou plánovány významnější investice do podzemních zásobníků plynu v České republice. Společnost RWE Gas Storage, s. r. o. má v úmyslu rozšířit skladovací kapacitu svých podzemních zásobníků v příštích letech až o 675 mil. m³, přičemž projekty rozšíření skladovacích kapacit podzemních zásobníků plynu Třanovice a Tvrdonice jsou mezi 43 vybranými projekty z oblasti energetiky a plynárenství, které získají dotaci v rámci Evropského programu oživení energetiky (EEPR). Program vyhlásila Evropská komise v březnu 2009 s cílem omezit dopad finanční krize a posílit evropskou energetickou infrastrukturu. Dotaci ve výši 35 mil. € (přibližně 910 mil. Kč) využije společnost RWE Gas Storage, s. r. o. na financování rozšíření podzemních zásobníků, čímž by do roku 2012 měla v rámci projektu vzniknout nová skladovací kapacita o objemu 450 mil. m³. Rovněž druhý provozovatel podzemních zásobníků v České republice, společnost MND Gas Storage, a. s., plánuje rozšířit skladovací kapacitu až o 500 mil. m³.

Posledním projektem na nějž získala společnost RWE Transgas Net, s. r. o. dotaci v rámci Evropského programu oživení energetiky (EEPR) je reverzní tok plynu ze západu na východ, který byl provizorně využit při řešení plynové krize v lednu 2009. Pro možnost trvalé reverzibility plynárenské přepravní soustavy bude z fondu programu čerpáno 3, 675 mil. €.

2.5 Bezpečnost dodávek

2.5.1 Elektřina

Kompetence regulačního úřadu v bezpečnosti dodávek

Energetický regulační úřad vykonává činnosti v souladu se zněním energetického zákona a v souladu s platnou legislativou Evropské unie. Dosud platná evropská ani národní legislativa neukládaly Energetickému regulačnímu úřadu zvláštní úkoly v souvislosti se zajištěním bezpečnosti dodávek elektrické energie.

Vývoj poptávky a dodávky

V roce 2009 se zvýšil instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace proti roku 2008 celkem o 35 MW a instalovaný výkon plynových a spalovacích elektráren o 37 MW. Meziročně se zvýšil i instalovaný výkon elektráren využívajících obnovitelných a alternativních zdrojů o 459 MW; přitom instalovaný výkon vodních elektráren v meziročním srovnání klesl o 9 MW. U větrných elektráren došlo k nárůstu o 43 MW. Převážnou část nárůstu, tj. více než 425 MW, tvořilo zvýšení výkonu u fotovoltaických elektráren.

Celkový meziroční nárůst instalované kapacity zdrojů v elektrizační soustavě činil 602 MW při celkovém instalovaném výkonu v elektrizační soustavě České republiky k 31. prosinci 2009 ve výši 18 325 MW. Uvedeného zvýšení celkového instalovaného výkonu bylo dosaženo převážně investicemi do výstavby fotovoltaických elektráren (nárůst o 71 procent) a do rekonstrukce stávajících výroben (z toho vzrůst u jaderných 12 procent a u uhelných 6 procent).

Celková tuzemská spotřeba elektřiny za rok 2009 včetně ztrát v sítích poklesla na hodnotu 68,6 TWh. Pokles spotřeby o 3,4 TWh, tj. 4,8 procent, byl způsoben hospodářskou recesí. Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 14. ledna 2009 v 17 hod s brutto spotřebou ve výši 11 159 MW. Ročního minima bylo dosaženo dne 9. srpna 2009 v 6 hod., kdy hrubá spotřeba poklesla na 4 452 MW.

Dosažená spolehlivost výkonové bilance elektroenergetické soustavy České republiky odpovídá požadavkům na racionální hodnoty spolehlivosti. Bezpečný provoz soustavy (podpůrné služby) lze ve střednědobém časovém horizontu i přes dílčí změny potřeb zajistit. V provozu zdrojů při pokrývání diagramů zatížení a predikovaného salda se nevyskytují žádné anomálie s výjimkou možných výrazných odchylek ve výrobě v přímořských větrných elektrárnách.

Ke konci roku 2009 dosáhl celkový instalovaný výkon fotovoltaických elektráren hodnoty 504 MW. Nárůst výkonu fotovoltaických elektráren v roce 2010 by měl být omezen na hodnotu zhruba 1 000 MW, aby nedošlo k ohrožení stability elektrizační soustavy.

Investice do elektroenergetické soustavy

Investice do elektroenergetické, zejména do přenosové soustavy jsou vyvolány potřebami rozvoje trhu s elektřinou a nutností reagovat na výrazně se měnící kruhové a paralelní toky elektřiny. Tyto změny jsou způsobeny provozem větrných farem na severu a západě Spolkové republiky Německo, v Dánsku a Nizozemí. Uvedené změny negativně ovlivňují přeshraniční výměny elektřiny a nepříspěvají k bezpečnosti zásobování zákazníků v České republice. Dále snižují propustnost soustavy a negativně ovlivňují přenosy a tranzit elektřiny ve směru sever – jih.

V průběhu roku 2009 pokračovala obnova, modernizace a automatizace stávajících zařízení přenosové soustavy a zabezpečení jejich spolehlivosti a bezpečnosti i s ohledem na

životní prostředí. Na investiční výstavbu bylo v ČEPS, a.s. v tomto roce vynaloženo celkem 2 146,7 mil. Kč.

V roce 2009 pokračovala postupná modernizace stávajících transformoven přenosové soustavy a jejich přechod do režimu dálkového ovládní. V rámci obnovy stávajících transformačních vazeb byly v tomto roce instalovány nové transformátory v transformovnách Krasíkov, Řeporyje, Vítkov a Výškov.

V budoucnu lze očekávat výstavbu vedení pro připojení nových zdrojů především na úrovni distribuční soustavy. Názorným příkladem jsou obnovitelné zdroje, např. větrné farmy a fotovoltaické elektrárny, jejichž výstavba se plánuje v oblastech s poměrně malou hustotou zasíťování.

Závěr

Pro zajištění bezpečnosti dodávek byla v průběhu roku 2009 připravována nová vyhláška o dispečerském řádu, která byla Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR vydána začátkem tohoto roku jako vyhláška č. 79/2010 Sb., o dispečerském řízení elektrizační soustavy a o předávání údajů pro dispečerské řízení. Opatření pro stavy nouze řeší nová prováděcí vyhláška č. 80/2010 Sb., o stavu nouze v elektroenergetice a o obsahových náležitostech havarijního plánu. Uvedená vyhláška stanovuje opatření a postupy vykonávané při předcházení stavu nouze, při stavu nouze a při odstraňování následků stavu nouze, způsob vyhlášení stavu nouze a oznamování předcházení stavu nouze, postupy při omezování spotřeby elektřiny a obsahové náležitosti havarijních plánů.

2.5.2 Plyn

Kompetence regulačního úřadu v bezpečnosti dodávek

Energetický regulační úřad vykonává činnosti v souladu se zněním energetického zákona a v souladu s platnou legislativou orgánů Evropské unie. Dosud platná legislativa EU ani národní legislativa neukládaly Energetickému regulačnímu úřadu zvláštní úkoly v souvislosti se zajištěním bezpečnosti dodávek zemního plynu.

Vývoj poptávky a dodávky, plynová krize 2009

Z důvodu rusko-ukrajinského sporu o úhradu dluhu za dodaný plyn došlo počátkem ledna 2009 nejprve k omezení a následně přerušení přepravy zemního plynu přes Ukrajinu do České republiky. Od 7. ledna se tak ocitla řada zemí Evropské unie, včetně České republiky, bez dodávek ruského plynu. Celou situaci v té době komplikovalo velmi chladné počasí, které vyvolalo poměrně vysokou spotřebu plynu. Dotčené země těžily plyn z podzemních zásobníků a hledaly zajištění dodávek jinými cestami a krátkodobými kontrakty. Česká republika dostávala od Gazpromu plyn (náhradou za nedodávky přes hraniční předávací stanici Lanžhot) tzv. severní cestou plynovodem Jamal přes Polsko a Spolkovou republiku Německo a hraniční předávací stanice Hora Svaté Kateřiny a Olbernhau, přičemž provozovatel přepravní soustavy, společnost RWE Transgas Net, s. r. o., obrátil tok plynu ze západu na východ. Přes Spolkovou republiku Německo byly také zvýšeny dodávky plynu z Norského království. Uvedený systém dodávek plynu a maximální těžba z podzemních zásobníků zajistily, že po celou dobu komplikací s dodávkami plynu přes Ukrajinu nebylo ohroženo plynulé zásobování zákazníků v České republice. Schéma situace v dodávkách a tranzitu plynu dne 12. ledna 2009, kdy bylo dosaženo maximální spotřeby, ukazuje obr. č. 1 na str. 45. Situace v dodávkách plynu se stabilizovala dne 20. ledna 2009, kdy byly obnoveny dodávky plynu přes Ukrajinu v plném rozsahu.

Rozvoj investic do plynárenské soustavy

Investice do rozvoje plynárenské soustavy významně ovlivnila plynová krize v lednu 2009 a následná potřeba zvýšit bezpečnost zásobování zákazníků v České republice. Roli regulačního orgánu pro rozvoj plynárenské soustavy hraje Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, které uděluje autorizace na výstavbu ve formě státního souhlasu dle energetického zákona. Rozsah investic je uveden v kap. 2.4.2.

Závěr

Česká republika v souladu s ustanovením směrnice 2004/67/ES o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu zdůraznila význam bezpečnostního standardu dodávky plynu, který jsou povinni plnit všichni obchodníci s plynem, jeho přesunutím z vyhlášky do novely energetického zákona. Kromě toho pro zajištění bezpečnosti dodávek byla přijata další opatření, jako jsou dlouhodobé smlouvy na dodávky plynu až do roku 2035, diverzifikace zdrojů dodávek plynu z Ruské federace a Norského království, koordinovaný dispečink mezi provozovatelem přepravní soustavy, provozovateli distribučních soustav a provozovateli podzemních zásobníků plynu o kapacitě 30 procent roční spotřeby a další.

2.6 Regulace a unbundling

V působnosti ERÚ je podpora hospodářské soutěže, podpora využívání obnovitelných a druhotných zdrojů energie, podpora kombinované výroby elektřiny a tepla a ochrana zájmů spotřebitelů v těch oblastech energetických odvětví, kde není možná konkurence. Energetický regulační úřad rovněž rozhoduje o udělení nebo zrušení licence pro podnikání v energetice a má schvalovací kompetence ve vztahu k pravidlům a řádům provozování přenosové (přepravní) a distribučních soustav. Novela energetického zákona z července 2009 tyto kompetence rozšířila. Řád provozovatele podzemního zásobníku plynu se stal nově předmětem schvalovacího řízení ze strany ERÚ, a to vzhledem k podobě činnosti uskladňování plynu, jež je monopolní, obdobně jako přeprava či distribuce plynu. Za podmínek daných ustanovením o schvalovacím řízení se kompetence rozšiřuje i o možnost stanovení těchto pravidel a řádů rozhodnutím Energetického regulačního úřadu.

Energetický regulační úřad je oprávněn rozhodnout o regulaci dalších činností, pokud nezbytnost takové regulace vyvstane s ohledem na zajištění spolehlivého a bezpečného provozu elektrizační či plynárenské soustavy či nediskriminačního přístupu účastníků trhu do elektrizační či plynárenské soustavy. Vždy se však musí jednat o činnosti nebo služby, které přímo souvisejí s výkonem licencovaných činností, jejichž činnost primárně podléhá regulaci, musí tedy souviset s přenosem elektřiny nebo přepravou plynu, distribucí elektřiny nebo plynu či činnostmi operátora trhu. Nemůže tak dojít k regulaci cen za činnosti či produkty, které jsou již liberalizovány a podléhají konkurenci a soutěži na trhu.

Energetický regulační úřad provádí systematickou kontrolu oddělených účtů u právně oddělených společností, kde vyžaduje předložení samostatných účtů pro každou přepravní a distribuční činnost s cílem předcházet diskriminačnímu chování.

Kompetence ERÚ k prosazování manažerského a funkčního unbundlingu jsou limitovány směrnicemi 2003/54/ES a 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, resp. s plynem, transponovanými do národní legislativy energetickým zákonem a byly popsány již v minulé národní zprávě.

Z hlediska nezávislé prezentace distribučních společností stále převládá koncept společného využívání značky, designu a loga firem v rámci holdingových struktur.

Energetický regulační úřad nedisponuje pravomocemi k provádění kontrolní a sankční činnosti, která je v kompetenci SEI. Pouze v případě, že držitel licence při výkonu licencované činnosti závažným způsobem porušuje právní předpisy, ERÚ licenci zruší.

2.7 Celkové závěry

2.7.1 Ve vztahu k současnému legislativnímu rámci

V roce 2009 pokračovalo v České republice zdokonalování primární i sekundární legislativy v sektoru energetiky. Nejvýznamnějším krokem v tomto směru byla komplexní novela energetického zákona, která vstoupila v účinnost 5. července 2009. Novelou bylo dosaženo harmonizace tohoto zákona s právními předpisy pro energetiku, které přijala Evropská unie od roku 2004, novela dále zjednodušila postupy a praxi pro podnikatele a vstup do podnikání v energetických odvětvích, zjednodušila některé postupy státní správy, postup a přístup energetických společností při poskytování služeb spojených s užitím elektřiny, plynu nebo tepla, snížila administrativní zátěž kladenou na podnikatele, zejména z důvodů regulace v energetických odvětvích. V současnosti se připravuje novela zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (dále též „zákon o OZE“), a další novela energetického zákona v souvislosti s přijetím 3. balíčku.

Během roku 2009 došlo k novelizacím několika vyhlášek z oblasti energetiky, které jednak promítly zkušenosti z praxe do právní úpravy, a jednak se v nich promítla novela energetického zákona.

Jednou z nejdůležitějších novel vyhlášek je poměrně rozsáhlá novela vyhlášky o Pravidlech trhu s elektřinou, která nově upravila kategorizaci výrobců, finanční jištění na přeshraniční přenosy, sjednotila postup pro změnu dodavatele v oblasti elektroenergetiky a upravila režim dodavatele poslední instance.

Od 1. října 2009 začala platit nová vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 334/2009 Sb., o stavech nouze v plynárenství, která je blíže specifikována v kap. 5.2.6.

V říjnu 2009 pak vyšla nová vyhláška č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, jež nahradila původní vyhlášku č. 524/2006 Sb., o pravidlech pro organizování trhu s plynem a tvorbě, přiřazení a užití typových diagramů dodávek plynu (dále též „vyhláška o Pravidlech trhu s plynem“).

Nová právní úprava Pravidel trhu s elektřinou a Pravidel trhu s plynem je účinná od 1. 1. 2010, s výjimkou několika málo ustanovení, která mají posunutou účinnost.

2.7.2 Ve vztahu ke 3. balíčku

Česká republika, která v prvním pololetí roku 2009 předsedala Radě Evropské unie, se aktivně zasadila o schválení tohoto souboru legislativních aktů, jehož hlavním cílem je napomáhat k vytvoření integrovaného a plně liberalizovaného vnitřního trhu s energiemi v rámci EU. Stejně cílevědomě nyní ČR přistupuje k zavádění dalších ustanovení balíčku, a to jak pokud se týká posílení nezávislosti, pravomocí a odpovědnosti Energetického regulačního úřadu, tak posílení ochrany spotřebitele.

3 Regulace a struktura trhu s elektřinou

3.1 Otázky regulace

3.1.1 Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity

V přenosové soustavě České republiky neexistují žádná omezení. Soustava je schopna přenést požadované objemy elektřiny a není nutné přijímat žádná opatření směrem k účastníkům trhu s elektřinou (s výjimkou mimořádných situací v soustavě, které jsou řešeny příslušnou legislativou).

Objem volných přeshraničních kapacit je závislý na vlastních fyzikálních tocích elektřiny a také na obchodním vytížení daného profilu. Všechny volné přeshraniční kapacity elektrického vedení jsou provozovatelem přenosové soustavy nabízeny prostřednictvím nediskriminačních tržních mechanismů, tj. na všech profilech jsou pořádány roční, měsíční a denní explicitní aukce (v aukci je nabízena pouze přeshraniční kapacita). V případě slovenského profilu je část kapacity ponechána také pro implicitní aukce (viz dále).

Pokud se týká polského, slovenského a obou německých profilů, jsou ve spolupráci s příslušnými provozovateli přenosových soustav pořádány koordinované explicitní aukce na principu NTC metody. Na slovenském, německém a rakouském profilu navíc funguje sjednávání vnitrodenních přenosů (intraday).

Již od roku 2006 probíhají v rámci regionálních aktivit na trhu s elektřinou jednání týkající se možnosti spuštění koordinovaných aukcí v celém regionu střední a východní Evropy, tj. připojení také rakouského, maďarského a slovinského provozovatele přenosové soustavy do společného projektu. Ve Freisingu (Spolková republika Německo) byla již založena společná aukční kancelář – Central Allocation Office. Z důvodu dosud nedokončené flow base metody a neochoty zbývajících zemí připojit se ke koordinované NTC metodě nedošlo dosud ke spuštění celoregionálních koordinovaných aukcí.

Obecné procedury přeshraničních obchodů jsou popsány v Pravidlech provozování přenosové soustavy – Kodex přenosové soustavy část III. Podrobné podmínky přenosu jsou následně řešeny v aukčních pravidlech.

Dne 31. srpna 2009 došlo k propojení denních trhů České republiky a Slovenské republiky a bylo zahájeno obchodování na principu implicitních aukcí (společně obchodovaná kapacita a silová elektřina). Tímto krokem se Česká i Slovenská republika zařadily mezi první státy s integrovanými trhy v rámci celé Evropy.

3.1.2 Regulace úkolů přenosových a distribučních společností

Síťové tarify

Pro výpočet průměrných cen za přenos a distribuci elektřiny používá ERÚ motivační metodu regulace revenue-cap. Tato metoda byla uplatňována po celé druhé regulační období, tedy od 1. ledna 2005 do 31. prosince 2009. Princip regulace cen stanovovaných pro rok 2009 zůstal zachován, tj. meziroční změny cen u jednotlivých regulovaných položek v podstatě pouze refletovaly vnější makroekonomické a technické vlivy jako je míra inflace, velikost spotřeby a rezervace kapacity, velikost investic do sítí, rozvoj výroby z podporovaných zdrojů a další. Samotné principy stanovení cen stejně jako struktura výsledné ceny za dodávku elektřiny pro jednotlivé kategorie odběratelů byly popsány v předchozích národních zprávách.

Kvalita dodávek elektřiny

V roce 2009 byla činnost ERÚ v této oblasti zaměřena zejména na novelizaci vyhlášky č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice. Novela reaguje na aktuální problémy vyplývající ze získaných zkušeností s fungováním vyhlášky v praxi. Ve vztahu k zákazníkům se jedná zejména o navýšení náhrad za nesplnění standardů dodávek a prodloužení lhůt pro uplatnění těchto náhrad. Další významnou změnou je úprava a sjednocení pojmů v návaznosti na novelu energetického zákona a technickou normu ČSN EN 50160. Úprava pojmů byla nezbytná pro jednoznačný výklad a přispěla ke zpřehlednění textu vyhlášky. Důležitým záměrem ERÚ bylo i jasné definování vykazovací povinnosti jednotlivých subjektů včetně stanovení přesné podoby vykazovaných zpráv. Cílem novely vyhlášky bylo i stanovení jednotného výpočtu ukazatelů nepřetržitosti dodávek elektřiny, respektive přenosu a distribuce elektřiny. To je nezbytné z důvodu budoucího záměru ERÚ zavést ukazatele kvality přímo do regulačního mechanismu, čímž se zabezpečí vyšší ekonomická motivace provozovatelů soustav ke spolehlivému provozování sítí.

Dále se v roce 2009 ERÚ zaměřenil na sledování dodržování standardů kvality dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice České republiky. V následující části je uvedena úroveň dosahované plynulosti v přenosové soustavě, kterou v České republice provozuje společnost ČEPS, a. s. a úroveň plynulosti distribuce elektřiny v distribučních soustavách tří regionálních provozovatelů distribučních soustav.

Přenos elektřiny

Zařízením přenosové soustavy se ve smyslu energetického zákona rozumí vedení a zařízení 110 kV, která nejsou součástí distribuční soustavy a vedení a zařízení o napětí 400 kV a 220 kV, sloužící k zajištění přenosu elektřiny na území České republiky, včetně systémů měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky.

Úroveň kvality v přenosové soustavě je podle vyhlášky určena standardem plynulosti přenosu nebo distribuce elektřiny. V následující tabulce jsou uvedeny hodnoty ukazatelů dosažené v roce 2009.

Tabulka č. 3 Hodnoty ukazatelů plynulosti přenosu elektřiny

Napětíová hladina	Počet výpadků	Celková doba výpadku	Průměrná doba trvání přerušení	Nedodaná elektrická energie
[kV]	[-]	[hod:min]	[min]	[MWh]
220	0	0:00	0	0
400	4	0:48	12	138

Zdroj: ČEPS, a.s.

Distribuce elektřiny

Údaje vykazované příslušnými společnostmi lze rozdělit do dvou kategorií. První kategorii tvoří informace vztahující se k plynulosti dodávek elektřiny v sítích, tedy údaje, které jsou ovlivňovány poruchovými nebo plánovanými událostmi v provozovaných distribučních soustavách. Druhou skupinou jsou informace spojené s tzv. komerční kvalitou, které charakterizují schopnost distributora či dodavatele reagovat na požadavky konečných zákazníků a nesouvisejí přímo s fyzickým provozem soustav.

Hodnoty systémových ukazatelů plynulosti distribuce elektřiny SAIFI, SAIDI a CAIDI pro jednotlivé regionální distribuční společnosti jsou uvedeny v následující tabulce č. 4. Vyhodnocení bylo provedeno podle metodiky platné pro rok 2009.

Tabulka č. 4 Hodnoty ukazatelů plynulosti distribuce elektřiny

Ukazatel	ČEZ Distribuce	E.ON Distribuce	PREdistribuce
SAIFI	3,05	2,13	0,92
SAIDI	420,78	338,67	44,98
CAIDI	137,92	159,00	48,70

Zdroj: distribuční společnosti

SAIFI – průměrný počet přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (*přerušení/rok/zákazník*),

SAIDI – průměrná souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (*minut/rok/zákazník*),

CAIDI – průměrná doba trvání jednoho přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (*minut/přerušení*).

Podmínky připojení

Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou ERÚ č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě. Vlastní technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové, resp. distribuční, soustavy (Grid Code). Všechny zmíněné dokumenty jsou přístupné na internetových stránkách příslušných společností. V této oblasti nedošlo k žádné změně.

V souvislosti s novelou energetického zákona a zejména pak s vyhodnocením dosavadních zkušeností s platností vyhlášky č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě, byly v roce 2009 zahájeny práce na novele této vyhlášky. Cílem novely je zejména zamezení spekulativně podávaných žádostí v oblasti připojování výroben elektřiny z obnovitelných zdrojů, které stávající znění vyhlášky umožňuje.

Vyrovňovací trh

V této oblasti nedošlo ve srovnání s rokem 2008 prakticky k žádným změnám. Funkci vyhodnocení sjednaných a skutečných dodávek a odběrů elektřiny a následného zúčtování odchylek plní státem vlastněná akciová společnost OTE, a. s., která zároveň organizuje denní, vnitrodenní a vyrovňovací trh s elektřinou a rovněž trh s elektřinou z kombinované výroby elektřiny a tepla. Systém vnitrodenního a vyrovňovacího trhu funguje i nadále na principu nabídkové a poptávkové vývěsky. Na rozdíl od denního trhu se zde negeneruje marginální cena, ale cenu uvádí každý z nabízejících či poptávajících sám. Ceny obchodů uskutečněných na vyrovňovacím trhu vstupují do výpočtu marginální ceny regulační energie. Oba trhy jsou provozovány kontinuálně 24 hodin denně po celý rok.

3.1.3 Účinné vlastnické oddělení

V roce 2009 nedošlo na trhu s elektřinou k žádným významným transformačním událostem. Pozornost byla zaměřena především na společnost E.ON Distribuce, a. s., která již od 1. června 2008 zajišťuje současně distribuci elektřiny i plynu. Vznik společnosti zajišťující distribuci dvou komodit vyvolal nutnost změn v regulačním výkaznictví. Ty byly proto v roce 2009 definovány v novele vyhlášky č. 408/2009 Sb., o náležitostech a členění regulačních výkazů včetně jejich vzorů a pravidlech pro sestavování regulačních výkazů. Jedná se zejména o alokační pravidla pro přiřazení společných režijních nákladů k činnosti distribuce elektřiny, respektive distribuci plynu.

Dosud platná směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou požaduje realizaci efektivního manažerského a funkčního unbundlingu distribučních

společností. K jeho prosazování ale nemá český regulátor dostatečné pravomoci. Jedná se zejména o pravomoc stanovit přiměřené množství lidských, fyzických a finančních prostředků pro výkon síťové činnosti a definovat pravidla pro poskytování sdílených služeb. Pokud se týká požadavku na nezávislou prezentaci distribučních společností, stále převládá v rámci holdingových struktur koncept společného využívání značky, designu a loga.

Nezávislost provozovatele jediné přenosové soustavy v České republice, společnosti ČEPS, a. s., je zajištěna vlastnickým oddělením od ostatních činností. Z tohoto důvodu na tuto společnost nejsou kladeny žádné speciální požadavky výše uvedeného charakteru.

3.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

3.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Stupeň integrace se sousedními členskými státy

Potenciální exportér/importér elektřiny z/do České republiky musí prostřednictvím přenosové soustavy nakoupit příslušnou kapacitu na přeshraničním profilu prostřednictvím aukcí pořádaných provozovatelem přenosové soustavy. Tato skutečnost samozřejmě neplatí v případě denních implicitních aukcí mezi Českou republikou a Slovenskou republikou, kdy je přeshraniční kapacita obchodována společně se silovou elektřinou. V roce 2009 bylo z České republiky exportováno 24,2 TWh, dovezlo se 10,5 TWh. Volná obchodovatelná kapacita na přeshraničních vedeních ve směru do České republiky nabízená v ročních a měsíčních aukcích společností ČEPS, a. s. umožňovala v roce 2009 teoreticky importovat nejméně 25 TWh, což je více než 40 procent celkové netto spotřeby České republiky v daném roce.

Obchod s elektřinou – dlouhodobé bilaterální smlouvy, krátkodobý trh s elektřinou

Elektřina je v České republice obchodována prostřednictvím energetické burzy PXE, bilaterálních obchodů a krátkodobých trhů organizovaných Operátorem trhu s elektřinou, a. s. (OTE, a. s.). Zatímco standardní produkty obchodované na energetické burze PXE (roční, čtvrtletní a měsíční futures a produkt hodina – tzv. produkt SPOT) mají pevná data expirace, v případě bilaterálních obchodů tato pravidla neplatí. Délka takto uzavřených obchodů je různá, obvykle se mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem popř. obchodníkem a zákazníkem uzavírají roční smlouvy. Kromě fyzických produktů byly na burze také zavedeny finanční produkty bez povinnosti fyzické dodávky. Od února 2009 jsou na energetické burze PXE také obchodovány fyzické produkty s dodáním v elektrizační soustavě Slovenské republiky a od března 2009 fyzické produkty s dodáním v elektrizační soustavě Maďarska. S produkty SPOT se na energetické burze obchodovalo jen do ledna 2009, od února 2009 přešly tyto obchody výlučně na Operátora trhu s elektřinou, a. s.

Z důvodu koexistence PXE, burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále krátkodobých trhů organizovaných operátorem trhu nelze jednoznačně určit, jaké procento spotřeby „pochází“ z jednotlivých trhů. Vlastní fyzická dodávka 1 MWh elektřiny spotřebovaná konečným zákazníkem může vycházet z několika předešlých obchodů mezi jednotlivými účastníky trhu. Tento princip je patrný i ze samotných burzovních produktů, kdy roční produkt se automaticky rozpadá na produkty kratší (čtvrtletí, měsíc). Účastník trhu tedy může pomocí kratších produktů průběžně dorovnávat svoji obchodní pozici před vlastním fyzickým dodáním/odběrem.

Z výše uvedených důvodů jsou dále zveřejněná data z PXE uvedena bez dalších komentářů.

Tabulka č. 5 Přehled celkových hodnot obchodování na PXE v roce 2009

Počet burzovních dní			251
Celkový trh PXE s produkty futures CZ, SK, HU			
Objem obchodů		[MWh]	28 939 305
z toho	BASE LOAD	[MWh]	27 265 545
	PEAK LOAD	[MWh]	1 673 760
Objem obchodů		[EURm]	1 396,11
z toho	BASE LOAD	[EURm]	1 285,96
	PEAK LOAD	[EURm]	110,15
Počet kontraktů		[MW]	12 083
z toho	BASE LOAD	[MW]	9 593
	PEAK LOAD	[MW]	2 490
Počet obchodů			3 178
z toho	BASE LOAD		2 640
	PEAK LOAD		538
Průměrný denní objem		[MWh]	115 296,04
z toho	BASE LOAD	[MWh]	108 627,67
	PEAK LOAD	[MWh]	6 668,37
Trh s produkty spot			
Objem obchodů		[MWh]	240
Objem obchodů		[EURm]	0,017
Počet kontraktů		[MW]	10
Počet obchodů			2

Tabulka č. 6 Přehled hodnot obchodování s českými produkty na PXE v roce 2009

Počet burzovních dní			251
Trh s českými produkty futures			
Objem obchodů		[MWh]	24 286 815
z toho	BASE LOAD	[MWh]	22 930 215
	PEAK LOAD	[MWh]	1 356 600
Objem obchodů		[EURm]	1 159,41
z toho	BASE LOAD	[EURm]	1 073,14
	PEAK LOAD	[EURm]	86,27
Počet kontraktů		[MW]	10 220
z toho	BASE LOAD	[MW]	7 895
	PEAK LOAD	[MW]	2 325

Tabulka č. 7 Přehled hodnot obchodování se slovenskými produkty na PXE v roce 2009

Počet burzovních dní			251
Trh se slovenskými produkty futures			
Objem obchodů		[MWh]	1 143 755
z toho	BASE LOAD	[MWh]	1 143 755
	PEAK LOAD	[MWh]	0
Objem obchodů		[EURm]	52,74
z toho	BASE LOAD	[EURm]	52,74
	PEAK LOAD	[EURm]	0
Počet kontraktů		[MW]	500
z toho	BASE LOAD	[MW]	500
	PEAK LOAD	[MW]	0

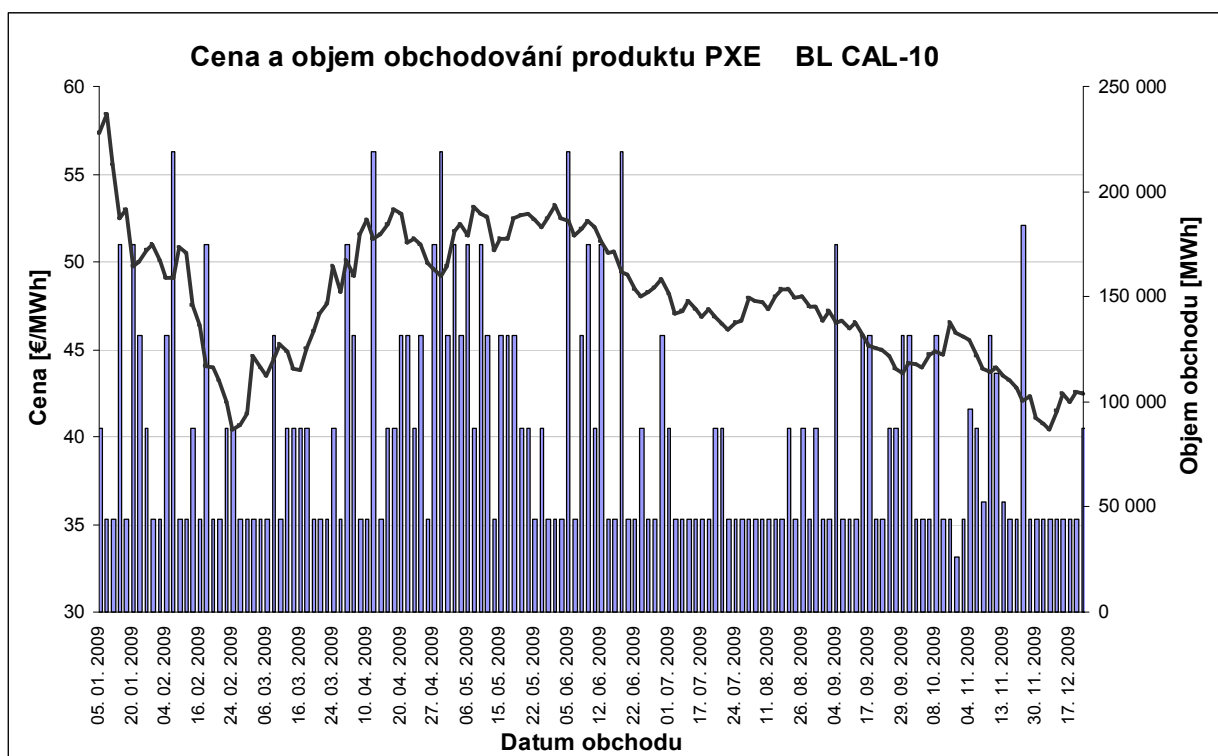
Tabulka č. 8 Přehled hodnot obchodování s maďarskými produkty na PXE v roce 2009

Počet burzovních dní			251
Trh s maďarskými produkty futures			
Objem obchodů		[MWh]	3 508 735
z toho	BASE LOAD	[MWh]	3 191 575
	PEAK LOAD	[MWh]	317 160
Objem obchodů		[EURm]	183,96
z toho	BASE LOAD	[EURm]	160,08
	PEAK LOAD	[EURm]	23,88
Počet kontraktů		[MW]	1 363
z toho	BASE LOAD	[MW]	1 198
	PEAK LOAD	[MW]	165

Zdroj: PXE

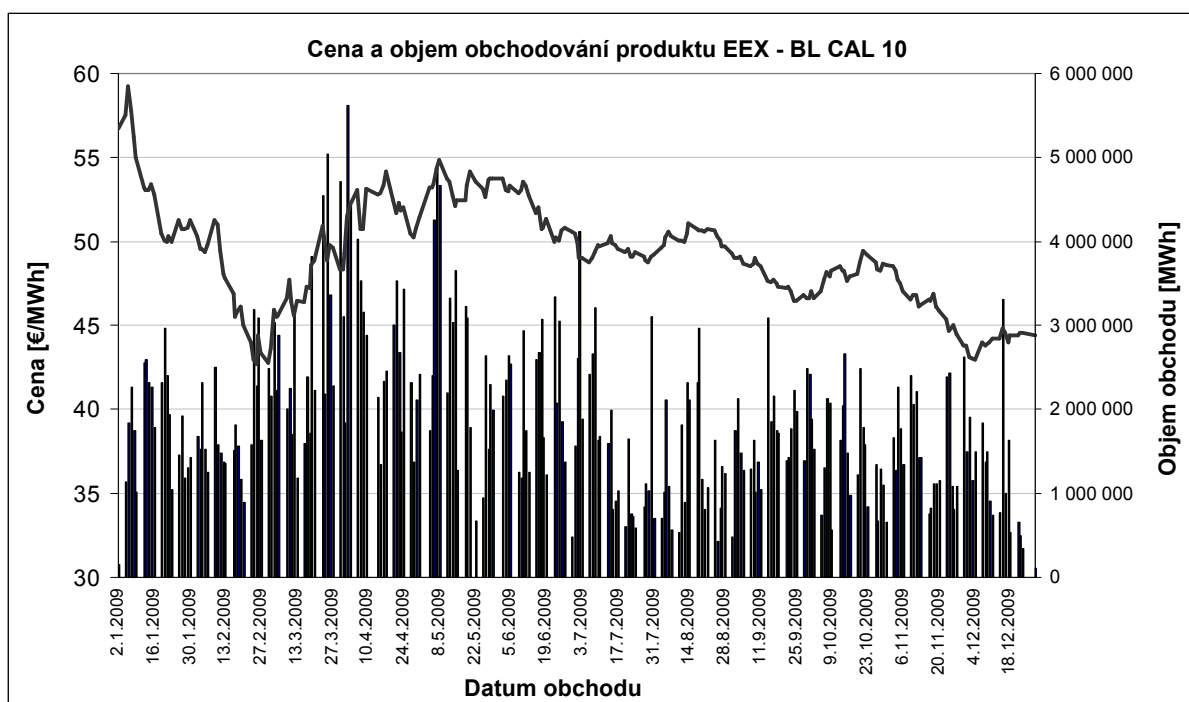
Ceny produktů obchodovaných na PXE (respektive na krátkodobém trhu organizovaném OTE) jsou úzce korelovány s cenami na Lipské energetické burze EEX pro produkty s dodáním do elektrizační soustavy Spolkové republiky Německa a Rakouska (viz graf č. 1).

Graf č. 1 Vývoj ceny ročního základního pásma na rok 2010 pro ČR na PXE v roce 2009

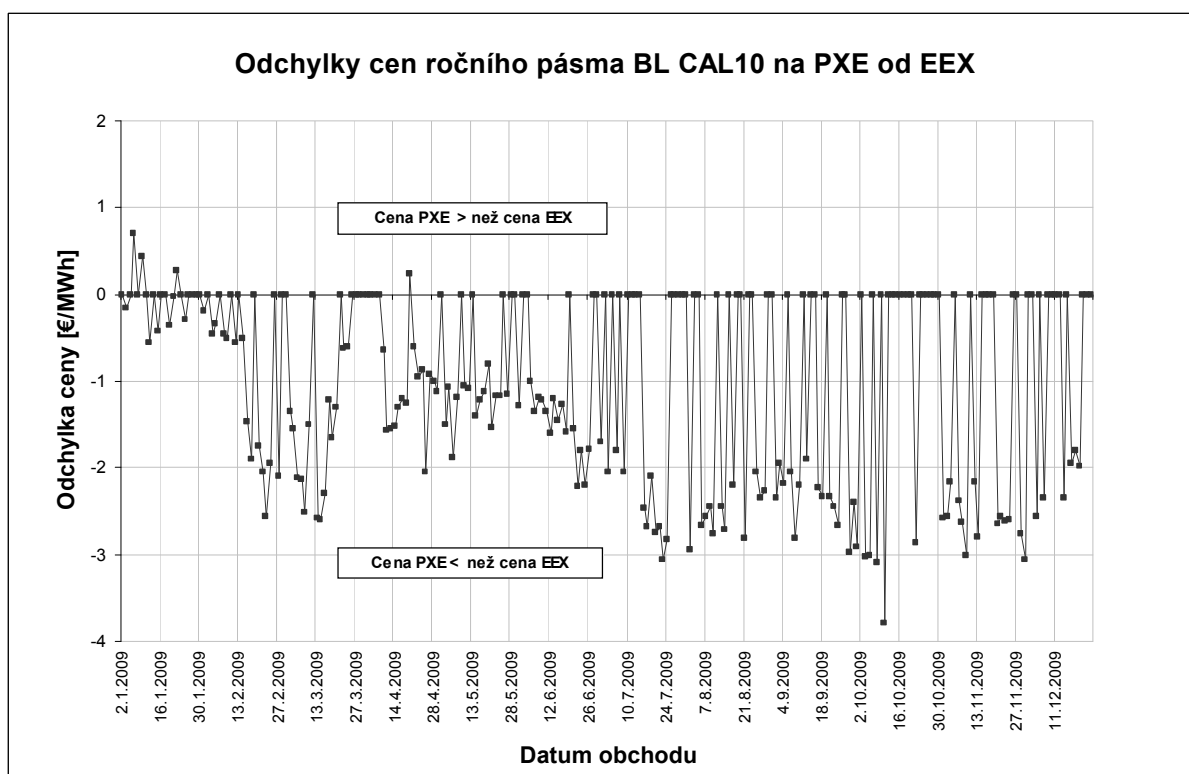
Zdroj: PXE

Graf č. 2 Vývoj ceny ročního základního pásma na rok 2010 na EEX v roce 2009

Zdroj: EEX

Graf č. 3 Odchyly ceny ročního pásma BL CAL10 na PXE od EEX v roce 2009

Zdroj: PXE, EEX

Zbývající objem elektřiny je obchodován pomocí burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále prostřednictvím krátkodobého trhu, který je od února 2009 organizován výlučně jen operátorem trhu (denní a vnitrodenní trh). V roce 2009 bylo prostřednictvím dvoustranných vnitrostátních smluv zobchodováno 111 856,5 GWh,

na blokovém trhu bylo zobchodováno 10,2 GWh, na denním trhu bylo zobchodováno 2 959,2 GWh a na vnitrodenním trhu 238,3 GWh. Podíl těchto krátkodobých trhů činí méně než 1 procento z celkového v roce 2009 v ČR zobchodovaného objemu elektřiny. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku (tzv. subjekty zúčtování).

Fúze a akvizice v sektoru elektroenergetiky v roce 2009

V roce 2009 posuzoval Úřad pro ochranu hospodářské soutěže čtyři spojení soutěžitelů. Jednalo se o spojení společnosti International Power Opatovice, a.s. se společností LIBUTE INVESTMENTS Ltd., která je součástí podnikatelského uskupení, v jehož čele stojí společnost J&T Finance Group, a. s., dále o fúzi společnosti Energetický a průmyslový holding, a. s. se společností TIMEWORTH HOLDINGS LIMITED, MACKAREL ENTERPRISES LIMITED a MILEES LIMITED a nakonec spojení dosavadní společnosti MARTIA a. s. se společností ČEZ Teplárenská, a. s. Ve všech třech uvedených případech ÚOHS spojení uvedených soutěžitelů povolil, neboť nevzbuzovalo obavy z podstatného narušení hospodářské soutěže.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže posuzoval rovněž navrhovanou fúzi společnosti Lumius, spol. s r.o. se společností ČEZ, a. s., která měla možnost nabýt vlastnické právo ke 100 procentům obchodního podílu společnosti Lumius, spol. s r. o. Vzhledem k tomu, že předmětné spojení soutěžitelů nevzbuzovalo obavy z narušení hospodářské soutěže, ÚOHS je povolil. Tato transakce byla ale smluvně podmíněna určitými odkládacími podmínkami, jež doposud nebyly naplněny; proto ke spojení soutěžitelů doposud nedošlo a obě společnosti nadále působí na trhu jako konkurenti.

3.2.2 Struktura maloobchodního trhu

Na českém trhu s elektřinou působí v současné době tři vertikálně integrované společnosti, jejichž dceřiné firmy drží licenci jak na distribuci elektřiny (provozovatelé PDS s více než 90 tisíci odběrateli), tak licenci na obchod s elektřinou. Jedná se o skupinu ČEZ, skupinu E.ON a skupinu PRE. Většina zákazníků maloobdobitelů připojených na nízké napětí (maloobdobitelé podnikatelé a domácnosti) zůstala i v roce 2009 u svých původních dodavatelů elektřiny, tj. u dodavatelů náležejících do těchto tří skupin. Podíl těchto tří dodavatelů na trhu s elektřinou činil v roce 2009 v případě odběratelů na hladině nízkého více než 95 procent.

Na trhu s elektřinou působí dále okolo třiceti dalších významnějších obchodníků. Tito dodavatelé v minulosti nabízeli elektřinu nakoupenou od menších výrobců či importovanou ze zahraničí většinou pouze velkým průmyslovým odběratelům z důvodu postupného otevírání trhu s elektřinou. Od roku 2008 začalo působit na celorepublikové úrovni i několik nezávislých obchodníků soustředujících se na trh drobných odběratelů. Ke konci roku 2009 bylo těchto aktivních dodavatelů 10 pro maloobdobitele podnikatele, resp. 9 pro domácnosti. Od poloviny roku 2009 musí být s ohledem na novelu energetického zákona nové smlouvy na dodávku elektřiny uzavírány na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou maximálně 3 měsíce. Smlouvy na dobu určitou jsou obvykle uzavírány na 1 až 3 roky.

Rok 2009 lze charakterizovat jako první rok, kdy byla patrná konkurence na trhu s elektřinou i v segmentu domácností. Podle údajů evidovaných OTE změnilo v roce 2009 meziročně téměř čtyřikrát více domácností svého dodavatele. U ostatních segmentů zákazníků proběhla hlavní vlna změny dodavatele elektřiny již v minulosti, a proto se procenta změn při porovnání s předchozím rokem pohybují na přibližně stejné úrovni. Cenová volatilita umožnila od konce roku 2008 vstup nových obchodníků na trh s elektřinou. Tito obchodníci

jsou schopni s ohledem na dobré načasování nákupu elektřiny na velkoobchodním trhu mnohdy nabídnout nižší ceny než původní dodavatelé. Většina změn dodavatele elektřiny je tedy v současné době způsobena přechodem zákazníků od původních dodavatelů vertikálně integrovaných společností k alternativním dodavatelům.

Z výše uvedených důvodů nelze jednoznačně definovat nabídkové ceny elektřiny pro jednotlivé kategorie odběratelů. Zjednodušeně lze říci, že nabídková cena ze strany dodavatelů vychází z aktuální situace na trzích s elektřinou, tj. v současné době ovlivňuje výslednou cenu silové elektřiny spíše okamžik realizace obchodu než samotná kategorie odběratelů. Tato skutečnost platí nejen pro velké a střední odběratele, ale i v případě maloodběratelů, kdy někteří dodavatelé začali nabízet produkt, u něhož se nabídková cena silové elektřiny odvíjí od aktuální ceny na energetických burzách.

Podpora trhu a informovanost odběratelů

Pro zvýšení informovanosti účastníků trhu s elektřinou v problematice související nejen s dodávkou elektřiny na liberalizovaném trhu zavedly orgány státní správy (MPO, ERÚ aj.) na svých internetových stránkách sekci Často kladené dotazy, která shrnuje typické dotazy zákazníků a srozumitelnou formou na ně odpovídá. Sleduje se vývoj dotazů spotřebitelů a na základě těchto podnětů se sekce Často kladené dotazy pravidelně aktualizuje.

Orgány státní správy na svých internetových stránkách informují nejen o možnostech a postupech při změně dodavatele elektřiny, ale především o struktuře nabízených služeb a cenách dodavatelů a právech spotřebitele. Internetové stránky jsou navzájem provázány formou odkazů. Např. základním nástrojem ERÚ je interaktivní kalkulátor cen elektřiny, pomocí kterého si může každý zákazník připojený na hladinu nízkého napětí po zadání vstupních parametrů (region, distribuční sazba, výše spotřeby) porovnat celkové náklady na dodávku elektřiny od jednotlivých dodavatelů a případně vybrat nejvýhodnějšího z nich. Kalkulátor je pravidelně aktualizován a postupně rozšiřován i o další užitečné funkce a informace. Ke konci roku 2009 obsahoval kalkulátor nabídky silové elektřiny pro domácnosti celkem od 9 dodavatelů, z 10 dodavatelů bylo možno si vybrat v segmentu maloodběratelů - podnikatelé.

Počet zákazníků, kteří změnili dodavatele elektřiny

Podle údajů OTE, a. s. změnilo svého dodavatele elektřiny během roku 2009 celkem 87 576 odběratelů na hladině nízkého napětí. Od počátku liberalizace trhu s elektřinou v České republice, tj. od roku 2002, změnilo svého dodavatele více než 210 tisíc subjektů, což jsou kumulativně téměř 4 procenta všech odběrných míst (viz tabulka č. 1 na str. 6).

Proces změny dodavatele elektřiny

Samotný proces změny dodavatele, jehož postup je stanoven vyhláškou o Pravidlech trhu s elektřinou, nezaznamenal oproti předcházejícímu období výrazných změn, tj. celkový proces změny dodavatele elektřiny nesmí překročit 17 pracovních dnů od okamžiku žádosti odběratele o změnu dodavatele. Za změnu dodavatele nejsou odběrateli účtovány žádné poplatky.

Přehled dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Tabulka č. 9 zobrazuje podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s elektřinou (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2009 adresovány ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných dodavatelům elektřiny.

Tabulka č. 9 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Rok 2009	dotazy	stížnosti	celkem	podíl %
Ceny	118	8	126	26,1
Měření	22	6	28	5,8
Zákaznický servis	17	0	17	3,5
Obchodní praktiky	16	18	34	7,1
Matoucí obchodní praktiky	5	3	8	1,7
Smluvní podmínky	56	6	62	12,9
Fakturování	28	2	30	6,2
Změna dodavatele	31	1	32	6,6
Překážky pro změnu dodavatele	11	5	16	3,3
Problémy s dodávkou související s platbami (odpojení)	36	10	46	9,5
Problémy s dodávkou – technické záležitosti	57	8	65	13,5
Odmítnutí dodávky	2	0	2	0,4
Ostatní	16	0	16	3,3
Celkem	415	67	482	100

Zdroj: Energetický regulační úřad

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

V roce 2009 Státní energetická inspekce řešila celkem 261 stížností v elektroenergetice (vč. 29 stížností postoupených z ERÚ). Z věcného hlediska byla podání zaměřena na neoprávněné odběry, problémy při připojování výroben elektřiny z OZE, postup obchodníků s elektřinou při změně dodavatele a při vyúčtování spotřeby, stanovení záloh, při uplatňování poplatků spojených se změnou dodavatele, dále pak byla podání zaměřena na složité a nepřehledné vyúčtování odebrané elektřiny, přerušeni dodávek z důvodu poruch, postup při připojování odběrných míst, přeložky zařízení distribuční soustavy a další.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže řešil v roce 2009 v oblasti elektroenergetiky celkem 42 stížností (2 stížnosti postoupeny současně i z ERÚ). Největší množství stížností přitom ÚOHS obdržel na přelomu let 2008 a 2009, a to z řad domácností a maloobdobatelů. Tyto stížnosti se týkaly především stále rostoucích cen elektřiny účtované příslušnými obchodníky s elektřinou pro rok 2009, stejně jako jejich netransparentního a neobjektivního stanovování na energetické burze PXE.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže proto zahájil šetření, jež bylo vedeno pro možné porušení zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o ochraně hospodářské soutěže“), a to pro podezření ze spáchání skutkové podstaty uzavření zakázaných dohod či zneužití dominantního postavení.

Uzavírání zakázaných dohod

Možné uzavření zakázaných dohod mělo spočívat v umělém navyšování cen elektřiny na energetické burze PXE, jichž se měli dopouštět účastníci obchodování na této platformě.

Z šetření, které ÚOHS provedl, vyplynulo, že obchodníci s elektřinou nakoupili významnější množství elektřiny s dodávkou v roce 2009 na energetické burze PXE již v roce 2007. Další nákupy probíhaly na velkoobchodním trhu s elektřinou (včetně energetické burzy PXE) postupně v delším časovém období ve snaze dosáhnout eliminace extrémních nárůstů cen elektřiny.

Elektřina pro dodávku v roce 2009 byla nakupována až do poloviny září roku 2008, kdy byly zahájeny výpočty konečných prodejních cen pro zákazníky na rok 2009.

Za účelem zjištění, zda při prodeji elektřiny prostřednictvím energetické burzy PXE nedochází k možnému ovlivnění jejich cen, provedl ÚOHS analýzu cen obchodovaných produktů elektřiny, a to od zahájení obchodování na energetické burze PXE (v polovině roku 2007). ÚOHS posuzoval jak aktivitu jednotlivých účastníků energetické burzy PXE, tak jejich vzájemné obchody a vývoje cen jednotlivých produktů.

V rámci šetření možného protisoutěžního jednání obchodníků s elektřinou, kterého se měli dopouštět uzavíráním dohod na energetické burze PXE s cílem navýšit ceny elektřiny na velkoobchodní úrovni trhu a v konečném důsledku rovněž ceny elektřiny pro zákazníky v roce 2009, však ÚOHS nezjistil žádné okolnosti, které by takovému jednání nasvědčovaly. Zjevným důkazem pak byl pokles cen na velkoobchodní úrovni trhu elektřiny, ke kterému došlo na konci roku 2008, jenž byl způsoben obavami ze zpomalení poptávky po jednotlivých formách energie v důsledku hospodářské krize. Uvedený pokles cen se však v cenách elektřiny pro zákazníky projevil později, a to při stanovení cen za dodávky elektřiny v roce 2010.

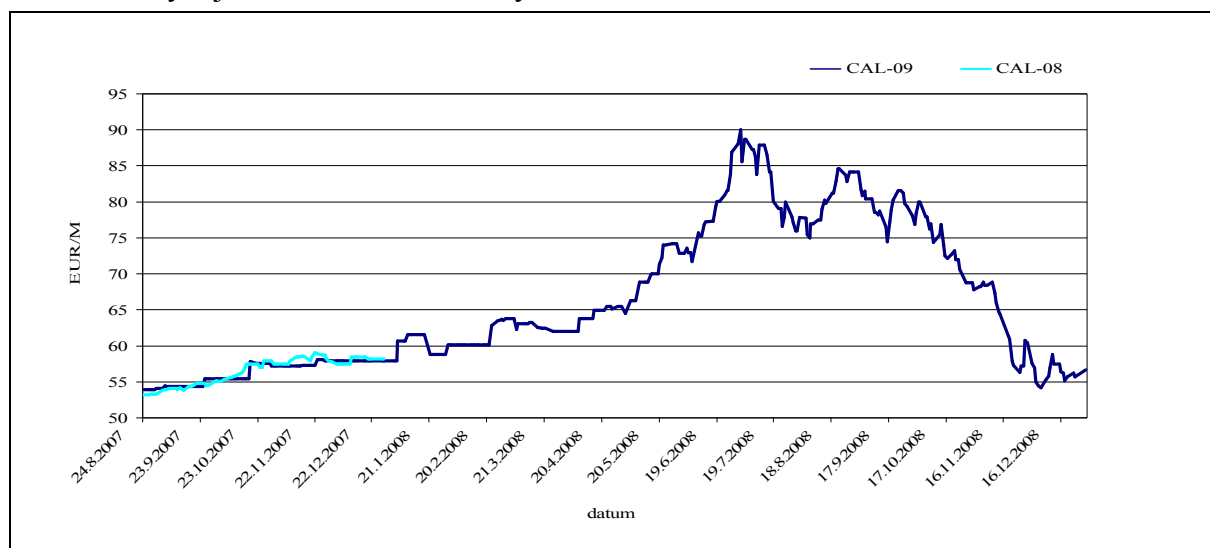
Zneužití dominantního postavení

Možného zneužití dominantního postavení se měla dopouštět společnost ČEZ, a. s., jež s ohledem na své postavení na trhu výroby a obchodu s elektřinou měla ovlivňovat cenu silové elektřiny netržními mechanismy.

V rámci šetření se ÚOHS zaměřil na tu část výsledné ceny dodávky elektřiny zákazníkům v České republice, která nepodléhá regulaci ze strany ERÚ (silová elektřina). Dle zjištění ÚOHS došlo v posuzovaném období na velkoobchodní úrovni trhu k prudkému růstu ceny elektřiny (meziroční zvýšení ceny elektřiny dosahovalo cca 30 procent). Extrémní nárůst ceny elektřiny v roce 2008 odpovídal zvyšujícím se cenám dalších komodit (ropy, uhlí a plynu) vyvolaných růstem světové ekonomiky, na kterých jsou ceny elektřiny zcela závislé. Rovněž růst cen emisních povolenek se do zvýšení cen elektřiny promítnul. V červenci roku 2008 ceny elektřiny společně s cenami ostatních komodit dosáhly svého maxima (např. cena elektřiny byla ve výši 90 EUR/MWh) a tyto vlivy se negativně projevíly na ceně elektřiny pro dodávku zákazníkům v České republice na rok 2009.

Vývoj příslušných ročních obchodovaných produktů na energetické burze PXE znázorňuje graf č. 4 Vývoj roční CZ base dodávky.

Graf č. 4 Vývoj roční CZ base dodávky

Zdroj: PXE

Dopad zvýšení cen silové elektřiny na velkoobchodní úrovni trhu na jednotlivé kategorie zákazníků se však lišil podle charakteru a zejména velikosti spotřeby konkrétního odběratele, tj. v závislosti na poměru mezi platbou za regulované položky stanovené ERÚ a za neregulované ceny silové elektřiny. Nejvýrazněji se tato skutečnost projevila u odběratelů využívajících elektřinu k vytápění objektů, kde platba za odebranou komoditu (silovou elektřinu) tvoří převážnou část celkových nákladů na dodávku.

Je nutné podotknout, že v roce 2009 se na zvýšení celkové elektřiny podílel i nárůst regulovaných cen. Ty obsahují cenu za distribuci elektřiny, za systémové služby, za krytí vícenákladů spojených s podporou výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných zdrojů a konečně za činnost operátora trhu. Míra navýšení cen za regulované položky pak závisela na místě zřízeného odběrného místa zákazníka (dle působení regionálních distribučních společností) a v roce 2009 představovala rozmezí 0,2 – 10,6 procenta. Regulované ceny v roce 2009 tvořily cca 45 procent z celkové ceny dodávky elektřiny pro zákazníka.

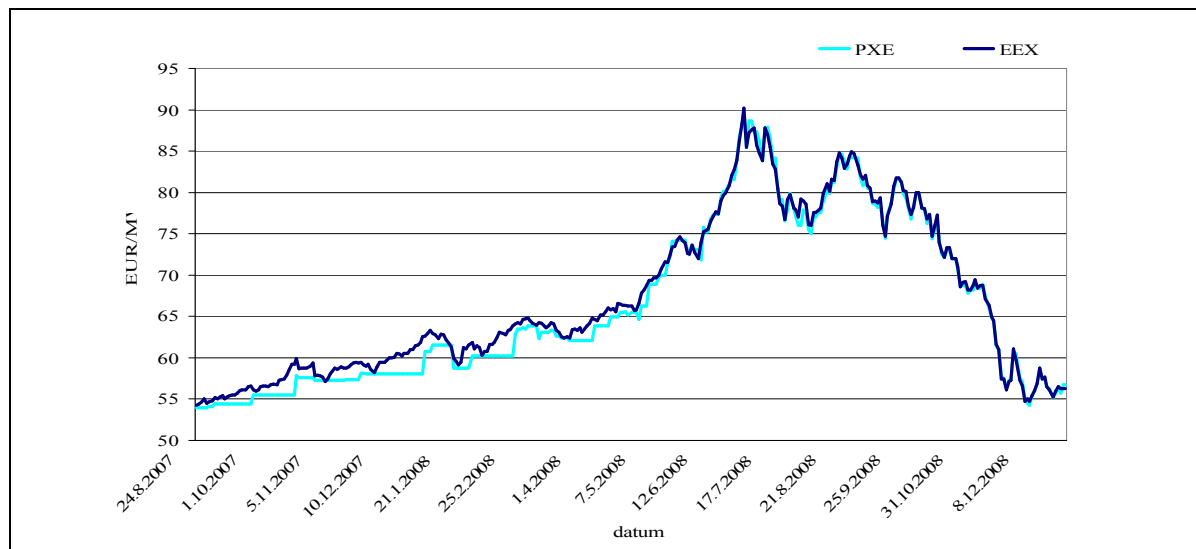
V rámci šetření důvodů navýšení cen elektřiny v roce 2009 pro zákazníky v České republice ÚOHS dosud nezjistil okolnosti, které by nasvědčovaly možnému zneužití dominantního postavení ve smyslu zákona o ochraně hospodářské soutěže. Šetření však i nadále probíhá, tj. nebylo ukončeno.

Burzy PXE a EEX

V rámci šetření podnětů se ÚOHS zaměřil i na samotné fungování energetické burzy PXE. Vedle analýzy vývoje cen obchodovaných produktů elektřiny na energetické burze PXE se ÚOHS zabýval srovnáním jejich vývoje s vývojem cen produktů na Lipské energetické burze EEX, stejně jako porovnáním způsobu obchodování na obou burzách.

Z analýzy shromážděných podkladů vyplynulo, že na všech obchodovaných produktech došlo ke „korelaci“ cenového vývoje na citovaných burzách již po necelém roce od zahájení obchodování na energetické burze PXE. Tendence vývoje cen na energetické burze PXE tak zejména od poloviny roku 2008 odpovídala vývoji cen na Lipské energetické burze EEX (růst i následný pokles cen). Vzájemné porovnání cen, resp. vývoj cen na burzách PXE a EEX znázorňuje graf č. 5.

Graf č. 5 Vývoj Cal-09 na burzách PXE a EEX

Zdroj: PXE a EEX

Z dostupných zdrojů ÚOHS nezjistil výrazné odlišnosti obou systémů stanovování cen; dlužno dodat, že energetická burza PXE od počátku své existence deklaruje, že obchoduje za velmi podobných pravidel a využívá stejné typizované produkty jako Lipská energetická burza EEX.

Závěr ÚOHS k šetření podnětů týkajících se stanovení cen elektřiny pro rok 2009

Při šetření růstu cen elektřiny pro zákazníky v České republice v roce 2009 dospěl ÚOHS k závěru, že stěžejní negativní roli sehrály dva významné faktory, a to (i) všeobecný nárůst cen energií z důvodu ekonomického růstu a (ii) konvergence cen elektřiny s dalšími státy, zejména se Spolkovou republikou Německo.

Přesto, že vedená šetření dosud neprokázala možné porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže, dozorová činnost ÚOHS nebyla dosud zcela ukončena. S ohledem na to, že oblast elektroenergetiky náleží k oblastem velmi citlivým z pohledu konečných spotřebitelů, zabývá se ÚOHS stále jejím sledováním a vyhodnocováním podmínek fungování na tomto trhu.

Další stížnosti řešené ÚOHS

Na jednání obchodníků s elektřinou obdržel ÚOHS od zákazníků řadu stížností týkajících se i dalších činností souvisejících s dodávkou elektřiny. Předmětem stížností adresovaných ÚOHS bylo např. stanovení výše záloh za odběr elektřiny a způsob jejich úhrady, neinformování o navýšení záloh v dostatečném časovém předstihu, splnění určitých podmínek (poskytování čísla bankovního účtu zákazníka obchodníkovi) pro získání konkrétního produktu dodávky elektřiny, apod.

Dále se ÚOHS zabýval šetřením stížností na jednání distribučních společností. Možné zneužití dominantního postavení ze strany distribučních společností bylo spatřováno v odpojení odběrného místa příslušného zákazníka od distribuční soustavy či v žádosti o úhradu podílu žadatele na nákladech spojených s připojením zařízení žadatele k distribuční soustavě a se zajištěním požadovaného příkonu. Stížnosti se dále týkaly odmítnutí připojení výroby elektřiny k distribuční soustavě či uzavírání dohod o uznání dluhu a o zaplacení nepřiměřeně vysokých pokut či náhradu škod za neoprávněné odběry elektřiny.

ÚOHS po prošetření jednotlivých stížností dospěl k závěru, že jednání namítané stěžovateli nenaplnuje žádnou ze skutkových podstat narušení hospodářské soutěže uvedených v zákoně o ochraně hospodářské soutěže, resp. pro namítaný postup soutěžitelů byly dány zákonem objektivně ospravedlnitelné důvody.

Ve všech přípisech ÚOHS informoval stěžovatele o liberalizaci trhu s elektřinou a s tím spojených právech a povinnostech všech účastníků trhu s elektřinou. Stěžovatelé byli ÚOHS uvědoměni o možnosti svobodně si vybrat dodavatele elektřiny s tím, že neexistují legislativní nebo technické překážky bránící změně dodavatele elektřiny ve vztahu k jakémukoli odběrateli na území České republiky.

Vědom si citlivosti šetřené problematiky stejně jako dopadů na konečné spotřebitele, ÚOHS rovněž konstatoval, že trh související s elektroenergetikou nadále soustavně sleduje. Nelze proto vyloučit, že v případě zjištění nových skutečností ÚOHS zahájí v dané oblasti opětovně šetření.

Dlužno dodat, že stížnosti adresované ÚOHS týkající se např. splnění podmínek pro řádné ukončení smlouvy o dodávce elektřiny či stanovení výpovědních lhůt při změně dodavatele elektřiny, nespádaly do kompetence ÚOHS. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže proto tyto stížnosti postoupil ERÚ či SEI, jakožto orgánům státní správy příslušnými se danou problematikou zabývat.

Správní řízení vedená ÚOHS

Dne 28. dubna 2009 vydal ÚOHS rozhodnutí č.j. ÚOHS-S282/2008/DP-4232/2009/820, ve kterém uložil společnosti ČEZ, a. s., aby splnila opatření, která navrhla pro zajištění ochrany hospodářské soutěže a odstranila závadný stav spočívající v uplatňování rozdílných podmínek vůči svým jednotlivým dodavatelům hnědého energetického uhlí. Správní řízení zahájil ÚOHS ve věci možného zneužití dominantního postavení společností ČEZ, a. s., jež uplatňovala bez objektivně ospravedlnitelných důvodů rozdílné podmínky vůči společnosti Lignit Hodonín, s. r. o. v porovnání s podmínkami uplatňovanými ve smlouvách uzavíraných mezi společností ČEZ, a. s. a ostatními dodavateli hnědého uhlí pro výrobu elektřiny v elektrárnách.

V průběhu správního řízení ÚOHS prokázal, že v obchodních vztazích společnosti ČEZ, a. s. s jeho dodavateli hnědého uhlí existovaly rozdílné podmínky, resp. byl prokázán znak skutkové podstaty zneužití dominantního postavení. V předmětné věci ÚOHS akceptoval opatření navržená společností ČEZ, a. s., a v souladu s ÚOHS zveřejněným Oznámením o alternativním řešení některých soutěžních problémů vydal ÚOHS rozhodnutí o závazcích, neboť podle ÚOHS možným protisoutěžním jednáním společnosti ČEZ, a. s., nedošlo k podstatnému narušení hospodářské soutěže na relevantním trhu.

Šetření oblasti energetiky Evropskou komisí

Šetřením oblasti energetiky v České republice z pohledu fungování řádné hospodářské soutěže se zabývá rovněž Evropská komise. Tato v závěru roku 2009 provedla neohlášenou inspekci mj. u společnosti ČEZ, a. s. Jelikož šetření možného narušení hospodářské soutěže vedeného Evropskou komisí je zpravidla věcně a časově náročné, nelze v současné době odhadnout jak datum ukončení, tak případný výsledek Evropskou komisí vedeného šetření.

3.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

Cílem činnosti ÚOHS je mj. zajištění a ochrana řádně fungující hospodářské soutěže. Zákon o ochraně hospodářské soutěže vyžaduje striktnější přístup k soutěžitelům v dominantním postavení než k jejich konkurentům, jejichž pozice na trhu je marginální.

V oblasti elektroenergetiky čelí zvýšenému dohledu zejména soutěžitelé, kteří vlastní či provozují přenosové sítě. Zákon o ochraně hospodářské soutěže výslovně upravuje skutkovou podstatu zneužití dominantního postavení odmítnutím poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k těmto sítím či jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu. Pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat, je takové jednání považováno za zneužití dominantního postavení.

V případě, že ÚOHS získá relevantní indicie, ze kterých by bylo možné usuzovat, že došlo např. ke shora popsanému jednání, zahájí správní řízení z moci úřední. Je-li zjištěno porušení povinností stanovených zákonem o ochraně hospodářské soutěže, může ÚOHS v rozhodnutí vedle sankce a zákazu deliktního jednání uložit rovněž opatření k nápravě, jejichž účelem je obnovení účinné hospodářské soutěže na příslušném relevantním trhu.

Možnost uložení opatření k nápravě zvolil ÚOHS v roce 2009 v případě společnosti ČEZ, a. s., a to proto, že i přes skutečnost, kdy jednání této společnosti představovalo závažný delikt, toto jednání naplňovalo současně podmínku, podle níž delikt byl ukončen a měl omezený dopad na hospodářskou soutěž.

4 Regulace a struktura trhu s plynem

4.1 Otázky regulace

4.1.1 Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit

V případě řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit nedošlo v průběhu roku 2009 k žádným změnám. Z tohoto důvodu odkazujeme na informace uvedené v národní zprávě za předchozí rok.

4.1.2 Regulace úkolů přepravních a distribučních společností

Plynárenská soustava v ČR

Vnitrostátní přepravní soustava je tvořena plynovody o celkové délce 1 183 km. Provozovatelem přepravní soustavy je společnost RWE Transgas Net, s. r. o. (v současnosti s názvem NET4GAS, s. r. o.), která zajišťuje jak přepravu plynu v tuzemsku, tak tranzit přes Českou republiku. Přepravce dopravoval plyn do šesti distribučních soustav přímo připojených k přepravní soustavě s více než 90 tisíci zákazníky. Dále pak na českém trhu působilo k poslednímu dni roku 2009 celkem 73 menších držitelů licence na distribuci plynu v distribučních soustavách napojených na nadřazenou distribuční soustavu, jejichž prostřednictvím se plyn dostává k zákazníkovi za podmínek vymezených legislativním rámcem.

Bilanční centrum

Rok 2009 byl posledním rokem, v němž Bilanční centrum plnilo své povinnosti podle energetického zákona. Od roku 2010 bude nejenom na trhu s elektřinou, ale také na trhu s plynem působit společnost OTE, a. s., která bude zajišťovat zúčtování odchylek mezi subjekty působícími na trhu s plynem, poskytování dat, a další činnosti související s bilancováním plynárenské soustavy.

Sít'ové tarify

Vyhláška ERÚ č. 150/2007 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, definuje základní principy výpočtu cen za přepravu a distribuci plynu zákazníkům na území České republiky včetně parametrů jednotlivým regulovaným subjektům k tomu potřebných. V polovině roku 2009 byla tato vyhláška zrušena a nahrazena vyhláškou č. 140/2009 Sb.

Podkladem pro stanovení parametrů jsou skutečné ekonomické hodnoty dosažené regulovanými subjekty v předchozím období, ukazatele vývoje ekonomiky státu a ekonomické a technické hodnoty vykazované regulovanými subjekty formou regulačních výkazů.

Přeprava

Náklady na dopravu plynu přepravní soustavou, náklady spojené se zjišťováním a zajišťováním požadovaných standardů kvality plynu (měření spalných tepel, tlaků apod.) a náklady související s vyrovnáváním plynárenské soustavy České republiky hradí provozovatel přepravní soustavy zákazníci využívající přepravní soustavu, a to prostřednictvím obchodníků s plynem.

Ceny přepravy jsou stanoveny na principu entry/exit. Důležitá je přitom výše povolených výnosů za přepravu plynu, kterou každoročně stanovuje ERÚ. Jejich součástí jsou povolené náklady, odpisy, zisk, korekční faktor a případně další uznané veličiny.

Pro stanovování cen za přepravu plynu v celém II. regulačním období používal ERÚ metodu omezování povolených výnosů, tzv. revenue-cap, přičemž postup stanovení cen byl stejný jako v předcházejících letech. Povolené výnosy provozovatele přepravní soustavy ve srovnání s rokem 2008 poklesly o 3,65 procent. Důvodem byla skutečnost, že vlivem liberalizace trhu byla v předcházejícím období přepravní soustava subjekty více využívána, než bylo předpokládáno, což mělo za následek vyšší příjmy přepravce, než bylo stanoveno. V souladu s principy regulace se tento vyšší výnos promítl do roku 2009.

Cena za tranzit přes Českou republiku byla stejně jako v roce 2008 kalkulována na základě benchmarkingu konkurenčních tras přepravy plynu, a to ve dvou složkách. První složka se vztahovala ke sjednané přepravní kapacitě pro pár vstupního a výstupního bodu mezinárodní přepravy, druhá složka pokrývala plyn na pohon kompresních stanic. Rovněž bylo umožněno uzavírat smlouvy o přepravě tranzitní soustavou na období kratší než s roční periodou, tedy měsíční, či denní.

Distribuce

V části „Národní zpráva České republiky o elektroenergetice a plynárenství za rok 2008“ zabývající se distribucí plynu bylo avizováno sloučení distribučních společností SČP Net, s. r. o., STP Net, s. r. o., ZČP Net, s. r. o. v průběhu roku 2009. Ke sloučení uvedených společností došlo ke dni 1. října 2009. Licencovanou činnost distribuce plynu od tohoto data provozovalo v České republice šest distribučních společností, k nimž je připojeno 90 000 a více odběrných míst zákazníků, z nichž čtyři jsou členy skupiny RWE. Celková délka plynovodů všech těchto distribučních soustav byla 72 136 km k datu 31. prosince 2009.

Distribuční soustavy, k nimž je připojeno méně než 90 000 odběrných míst zákazníků byly v roce 2009 nazývány lokálními distribučními soustavami. Vstupní předávací body těchto distribučních soustav jsou připojeny k distribučním soustavám, k nimž je připojeno 90 000 a více odběrných míst zákazníků (dříve nazývaných regionální distribuční soustavy). Provozovatelé lokálních distribučních soustav poskytují distribuční služby na omezeném území a doplňují tak distribuci plynu zajišťovanou regionálními distribučními soustavami. Počet držitelů licence na distribuci plynu, kteří provozují lokální distribuční soustavy, klesl v průběhu roku 2009 z původního počtu 82 o 9, tedy na 73.

Pro regulaci cen za distribuci je, stejně jako je tomu v případě přepravy, používána metoda limitování povolených výnosů, tzv. revenue-cap. Pro celé regulační období je stanoven k hodnotě povolených nákladů na distribuci faktor efektivity, kterým jsou společnosti stimulovány ke snižování provozních nákladů. Ceny jsou stanovovány na kalendářní rok s platností od 1. ledna příslušného roku. Stanovují se stejnou metodikou zvlášť pro provozovatele každé regionální distribuční soustavy. V závislosti na využívání distribuční soustavy jsou odběrná místa zákazníků zařazována do odběrných pásem podle celkového ročního distribuovaného množství. Hranice odběrných pásem jsou pro všechny provozovatele distribučních soustav shodné.

Rok 2009 byl posledním rokem II. regulačního období. Ve výpočtu cen za distribuci se využívalo výchozích parametrů stanovených pro celé regulační období a dat poskytovaných provozovateli regionálních distribučních soustav formou regulačních výkazů, jejichž předkládání upravuje sekundární energetická legislativa.

Ceny za distribuci plynu byly v roce 2009 pro všechny kategorie zákazníků ve všech odběrných pásmech stanoveny ve dvou složkách. Jednou složkou byla cena za přidělenou

distribuční kapacitu, kterou je pro konkrétní odběrné místo určena stálá platba v závislosti na sjednané distribuční kapacitě u odběrných míst s ročním odběrem plynu vyšším než 63 MWh. U odběrných míst s ročním odběrem plynu do 63 MWh je touto složkou stálý měsíční plat. Druhou složkou byla cena vztažená k jednotce distribuovaného množství plynu do konkrétního odběrného místa, na jejímž základě je určena proměnná platba.

Výpočet cen za distribuci je založen na plánovaném ročním distribuovaném množství plynu konkrétní distribuční soustavou a maximálním množstvím plynu proteklého soustavou v jednom dni. V některých případech v roce 2009 odběratelé doplňovali roční smlouvy o distribuci plynu smlouvami i na období kratší než 12 měsíců. Pravidla trhu s plynem definují i krátkodobé smlouvy, měsíční, jejichž ceny jsou odvozeny od ceny roční obdobně jako měsíční cena za přepravu, a dále smlouvy klouzavé, které lze uzavřít v průběhu kalendářního měsíce na počet dnů shodný s počtem dnů příslušného měsíce. Tyto smlouvy jsou v případě dostatečné distribuční kapacity uzavírány do tří dnů od podání žádosti o uzavření smlouvy.

Ceny za distribuci jsou, stejně jako ceny za přepravu, z důvodu zajištění nediskriminačního přístupu provozovatelů přepravní soustavy a distribučních soustav, stanoveny jako pevné, není možno z nich poskytovat slevy ani je navyšovat.

V průběhu roku 2009 nebylo nutné z důvodu nedostatku distribuční kapacity ani jedním provozovatelem distribuční soustavy přistoupit k přerušení dodávek a nedošlo tedy k poskytnutí slevy za přerušení.

V tabulce č. 10 jsou uvedeny průměrné ceny za distribuci pro rok 2009 pro jednotlivé kategorie zákazníků dle členění Eurostatu v rozmezí od nejlevnější po nejdražší distribuční soustavu s 90 000 a více odběrnými místy. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a bez daně z přidané hodnoty. Průměrné ceny obsahují jak složku stálou, tak složku proměnnou.

Tabulka č. 10 Průměrné ceny za distribuci v roce 2009

Kategorie dle Eurostatu	Cena za distribuci	
	min CZK	max CZK
I4	54,62	99,83
I1	161,37	283,81
D3	171,78	320,60

Zdroj: Český statistický úřad

Kvalita služeb

Vyhláška č. 545/2006 Sb., o kvalitě dodávek plynu a souvisejících služeb v plynárenství, upravuje základní pravidla ve vztahu k zákazníkům, kterými se musí řídit nejen obchodníci s plynem, ale také provozovatelé distribučních soustav, provozovatel přepravní soustavy a provozovatelé podzemních zásobníků.

Vyhláška stanoví standardy požadované kvality dodávek a služeb souvisejících s regulovanými činnostmi v plynárenství, výše náhrad za její nedodržení a lhůty pro uplatnění nároků na náhrady. Držitel příslušné licence je povinen dodržovat parametry stanovené vyhláškou a vždy do 31. března kalendářního roku zveřejňovat souhrnný výkaz dodržování všech standardů za předchozí kalendářní rok.

Jak vyplývá ze souhrnného výkazu dodržování standardů za rok 2009, nedošlo k porušení standardů u držitele licence na přepravu plynu, rovněž u žádného držitele licence na distribuci plynu, k jehož soustavě je připojeno 90 000 a více odběrných míst zákazníků, u držitelů licence na uskladňování plynu ani u rozhodujících držitelů licence na obchod s plynem.

Informace o podmínkách přepravy a distribuce plynu

Podmínky přepravy a distribuce plynu jsou definovány v Řádech provozovatele přepravní soustavy a provozovatelů distribučních soustav v rámci České republiky, které jsou zveřejněny na příslušných internetových stránkách jednotlivých provozovatelů soustav.

Ceny za přepravu a distribuci plynu stanovované ERÚ lze zjistit v cenovém rozhodnutí ERÚ, které je dostupné na jeho oficiálním webu, a zároveň na internetových stránkách příslušného provozovatele.

Vyrovňávání

Charakteristika fungování modelu trhu s plynem se v hodnoceném období v parametrech vyrovňávání nezměnila.

Proces vyrovňávání byl založen na denním intervalu hodnocení odchylek. Pro případ vyhodnocení bilanční odchylky a možnosti využití bilanční tolerance byla celá Česká republika jednou bilanční zónou, přičemž vyrovňávání bilančních odchylek probíhalo formou naturálního plnění. Pro podrobnější informace odkazujeme na text v národní zprávě za předchozí rok.

4.1.3 Účinné vlastnické oddělení

Jak již bylo dříve uvedeno, došlo v roce 2009 ke sloučení plynárenských distribučních společností SČP Net, s. r. o., STP Net, s. r. o. a ZČP Net, s. r. o. Nástupnickou společností se od data účinnosti fúze 1. října 2009 stala distribuční společnost SČP Net, s. r. o., která zároveň k tomuto dni změnila své obchodní jméno a je dále zapsána v obchodním rejstříku pod jménem RWE GasNet, s. r. o. Od data účinnosti fúze jsou používány v jednotlivých vymezených územích původních regionálních distributorů ceny v souladu s cenovým rozhodnutím ERÚ, které byly v roce 2009 již pro všechny tři zúčastněné společnosti shodné. Regulační výkazy za rok 2009 budou proto zpracovány souhrnně za nástupnickou společnost RWE GasNet, s. r. o. a již nikoliv za původní zaniklé distribuční společnosti.

Podrobnosti ohledně vzniku společnosti E.ON Distribuce, a. s. zajišťující současně distribuci elektřiny a plynu jsou uvedeny v kapitole 3.1.3.

4.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

4.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Spotřeba plynu

Spotřeba zemního plynu v České republice má již několik let mírně klesající tendenci. Výraznější pokles spotřeby plynu v roce 2009 byl ovlivněn především tím, že podnikatelský sektor postihly problémy v důsledku hospodářské (finanční) krize. Také teplejší průběh počasí v přechodných měsících roku (duben, září, listopad), kdy začátek či konec topné sezóny je přímo závislý na průběhu počasí, sehrál ve výši spotřeby plynu svou roli. Skutečná spotřeba zemního plynu v roce 2009 dosáhla 8 161 mil. m³. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby dosáhla 8 313 mil. m³. Výhřevnost zemního plynu dodávaného konečným spotřebitelům v posledních letech vzrůstá. Její hodnota je přibližně 9,51 kWh/m³ (34,24 MJ/m³). Hodnota spalného tepla je přibližně 10,56 kWh/m³ (38,02 MJ/m³).

Vlastní zdroje a dovoz

Celková spotřeba zemního plynu je v České republice zajišťována ze zahraničních a domácích zdrojů. Vzhledem k tomu, že produkce zemního plynu je v České republice

zanedbatelná, je nutné téměř celou spotřebu České republiky dovážet ze zahraničí, a to takřka (téměř 99 procent). Celkový dovoz zemního plynu pro potřeby České republiky dosáhl v roce 2009 objemu 8 670 mil. m³. Zemní plyn byl dovážen z Ruské federace, Norského království a Spolkové republiky Německo. Z Ruské federace bylo dovezeno 5 099 mil. m³, z Norského království 3 000 mil. m³ a ze Spolkové republiky Německo 571 mil. m³. Dovoz byl doplněn vnitrostátní těžbou, která zahrnuje povrchovou degazaci prováděnou společností OKD, a. s. dodávky zemního plynu od UNIGEO a. s., UNIMASTER, spol. s r. o., MND a. s. a ČNS Hodonín. Tuzemské dodávky činily 113,2 mil. m³/rok. Podíl ruského plynu na dovozu činil 58,8 procent, podíl norského plynu byl 34,6 procent a podíl plynu ze SNR 6,6 procent. Domácí spotřeba zemního plynu České republiky je pokrývána z vlastních zdrojů z 1,3 procenta. Dovoz zemního plynu byl zajištěn zejména dlouhodobými kontrakty na dodávku zemního plynu typu „take or pay“. Smluvní stranou těchto kontraktů je v České republice převážně společnost RWE Transgas, a. s., která se podílela na dovozu 87,7 procenty. Druhým největším dovozcem je společnost VEMEX s. r. o. s tržním podílem 8,5 procent. V roce 2009 pokračovaly v dovozu plynu na český trh rovněž společnosti WINGAS GmbH & Co.KG, Lumius, spol. s r. o. a Česká plynárenská a. s. Plyn do České republiky začali dovážet také noví dovozci, kteří jsou uvedeni v kapitole 2.1.2. Součet tržních podílů společností na dovozu plynu, s výjimkou společností RWE a VEMEX s. r. o. dosáhl hodnoty 3,8 procenta. Jednalo se převážně o dovozní kontrakty ze Spolkové republiky Německo a Norského království. Tento dovoz byl z velké části zajišťován nákupem plynu na spotovém trhu.

Velkou zkouškou, kterou prošlo české plynárenství v roce 2009, bylo období tzv. lednové plynové krize. V České republice byla přijata řada opatření, která jsou popsána v kapitole 2.5.2 na str. 12 v části „Vývoj poptávky“. V uvedené kapitole popsaný systém dodávek z dovozu společně s maximální těžbou plynu z podzemních zásobníků prokázal, že po celou dobu komplikací s dodávkami plynu (14 dnů) nebylo ohroženo a omezeno plynulé zásobování všech zákazníků v ČR. Naopak české plynárenské společnosti významně pomohly Slovenské republice, kam byly dovozy zcela zastaveny, a proto muselo omezovat spotřebu průmyslových zákazníků. České společnosti umožnily čerpání plynu uskladněného pro RWE Transgas, a. s. ve slovenském podzemním zásobníku Láb a poprvé v historii směřoval přímý fyzický tok plynu přes HPS Lanžhot na Slovensko. V době této tzv. plynové krize velmi operativně reagovali na situaci kromě společností RWE Transgas, a. s. a VEMEX s. r. o. i noví obchodníci, Česká plynárenská a. s. a United Energy Trading, a. s. Tito obchodníci byli schopni zajistit na spotových trzích v Evropě významná množství plynu. Problémem se však ukázaly být omezené dovozní kapacity plynovodů, zejména pak omezené kapacity měření množství plynu v obráceném toku.

Podstatnou roli při zajištění požadovaného provozu plynárenství hrají podzemní zásobníky, a to nejen v době omezení dodávek, jak bylo popsáno výše, ale i pro vyrovnávání letní a zimní nerovnoměrnosti mezi zdroji a spotřebou plynu. Podzemní zásobníky za normální situace slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách nižších nebo vyšších než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí. V roce 2009 bylo do tuzemských podzemních zásobníků uskladněno 2 321 mil. m³ a odtěženo 1 970 mil. m³.

Cena za přístup do podzemního zásobníku

Na trhu s uskladňováním plynu působily v roce 2009 na území České republiky tři společnosti, a to společnost RWE Gas Storage, s. r. o. a majetkově propojené společnosti MND Gas Storage, a. s. a SPP Bohemia a. s.

Společnost RWE Gas Storage, s. r. o. vlastní celkem šest z osmi podzemních zásobníků plynu umístěných na území České republiky. Zbývající dva podzemní zásobníky vlastní společnosti MND Gas Storage, a. s. a SPP Bohemia a. s. Společnost MND Gas Storage, a. s. je provozovatelem podzemního zásobníku plynu Uhřetice. Majitelem i provozovatelem zásobníku Dolní Bojanovice je společnost SPP Bohemia a. s. Tento zásobník není z technických důvodů souvisejících s připojením na přepravní soustavu využíván pro potřeby zákazníků v ČR. Na základě uzavřených smluv je využíván pouze pro potřeby Slovenské republiky.

Pravidla pro rezervaci skladovacích kapacit nastavená vydáním nové vyhlášky č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem přispívají k nastavení transparentních podmínek pro rezervaci skladovací kapacity a do budoucna postupně k vytvoření odpovídajících cenových požadavků na potřebnou skladovací kapacitu. Pro alokaci skladovacích kapacit se využívá metoda vícekolové elektronické aukce. V roce 2009 již několik aukcí proběhlo a skladovací kapacitu získalo více účastníků trhu s plynem.

Více než 90 procent plynu uskladněného v podzemních zásobnících pro dodávky pro český trh patřilo v roce 2009 společnosti RWE Transgas, a. s. Zbývající část vlastnily společnosti Pražská plynárenská, a. s., italská společnost ENOI S. p. A., Pragoplyn, a. s., United Energy Trading, a. s. a nově také společnosti E.ON, Energie, a. s. a Energie Bohemia a. s.

Dostupnost skladovací kapacity včetně dalších informací je indikována na webových stránkách provozovatelů. Pokud vznikne nová skladovací kapacita (např. intenzifikací zásobníku či ukončením smlouvy s některým z uskladňovatelů), je nabídnuta zájemcům ve veřejné aukci za předem zveřejněných podmínek v souladu s vyhláškou o Pravidlech trhu s plynem.

Cena za uskladňování v podzemních zásobnících plynu není regulována, stanovuje si ji každý provozovatel podzemního zásobníku sám. V roce 2009 nabízela skladovací kapacitu pouze společnost RWE Gas Storage, s. r. o. Průměrná cena za uskladňování plynu v ČR byla 2,01 Kč/m³ pracovního objemu ve skladovacím roce 2009/2010 (od 1. dubna 2009 do 31. března 2010). Minimální cena nabízená v aukci v roce 2009 byla 1,65 Kč/m³, přičemž výsledná cena dosáhla 2,15 Kč/m³.

Službu uskladňování plynu do cen dodávky zahrnuje sám dodavatel plynu v podobě nákladů na její nákup podle vlastní zvolené obchodní strategie. Každý obchodník tedy sám rozhoduje, jakým způsobem tyto náklady na zakoupenou službu zahrne do proměnných a fixních složek ceny dodávky.

Noví obchodníci na trhu s plynem

Nově vstupující obchodníci se již plně zapojili do konkurenčního boje o zákazníky, odběratele plynu, a to nejen v kategorii velkoobdobřatelé, ale i střední odběratele, maloobdobřatelé a domácnosti. Subjekty, které byly aktivní již v roce 2008, dodávaly plyn zákazníkům také v roce 2009. Obchodníkem, jehož pozice na českém trhu byla v roce 2009 již stabilní, byla společnost VEMEX s. r. o., která je nepřímo kontrolována ruskou společností OAO Gazprom a která dovážela plyn do České republiky na základě kontraktu s touto společností. Společnost VEMEX s. r. o. se prosazovala zejména v kategorii zákazníků velkoobdobřatel s rovnoměrným odběrovým diagramem. Nejaktivněji, a to nově na rozdíl od ostatních obchodníků v kategorii maloobdobřatelé a domácnosti, se v roce 2009 prosazovala na trhu společnost BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. Dalšími rychle expandujícími společnostmi, jsou společnosti Lumius, spol. s r. o. s podílem prodeje 1,7 procenta, která se zaměřila na odběratele na pomezí velkoobdobřatelů a středních odběratelů, United Energy

Trading, a. s. s podílem prodeje 1,3 procenta, Energie Bohemia a. s. s procentem 1,2, LAMA INVESTMENTS a. s. s procentem 1,1, která se prosazuje na trhu zejména prostřednictvím těžby z vlastních zdrojů, čímž se mohla zaměřit i na sezónní zákazníky z řad tepláren, Pragoplyn, a. s., s procentem 0,8 a BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. s podílem prodeje 0,6 procenta.

Smluvní vztahy

Nákupní kontrakty od dominantního dovozce byly u obchodníků s plynem, kteří tvořili v minulosti společný podnik s provozovatelem distribuční soustavy s více než 90 tisíci odběrateli, na dodávku zákazníkům v roce 2009 založeny na dlouhodobých kontraktech typu „take or pay“. U ostatních obchodníků nemá ERÚ tyto informace k dispozici.

Společnosti s tržním podílem větším než 5 procent

Nejvýznamnějším obchodníkem na českém trhu s plynem je skupina společností RWE, která má tržní podíl 64,88 procenta prodeje plynu zákazníkům. Hlavní činností společnosti je obchod s plynem dle energetického zákona. Společnost RWE Transgas, a. s. výhradně kontroluje dceřinou společností RWE Transgas Net, s. r. o., která je provozovatelem přepravní soustavy, a společnost RWE Gas Storage, s. r. o., která je provozovatelem 75 procent uskladňovací kapacity na území České republiky.

Dalším významným obchodníkem s plynem byla v roce 2009 společnost Pražská plynárenská, a. s., jejíž tržní podíl činí 13,28 procenta.

Posledním obchodníkem s plynem, který v roce 2009 přesáhl pětiprocentní hranici na trhu, byla společnost VEMEX s. r. o. s tržním podílem 8,54 procenta.

Fúze a akvizice v sektoru plynárenství za rok 2009

V roce 2009 ÚOHS neposuzoval žádné spojení soutěžitelů v sektoru plynárenství. Nutno podotknout, že plynárenský sektor je postižen vysokou mírou koncentrace mající původ z období před liberalizací tohoto odvětví. ÚOHS se proto snaží co nejefektivněji využívat kontroly tržních koncentrací, a to za účelem předejití vzniku obtížně řešitelných tržních situací.

4.2.2 Struktura maloobchodního trhu

V ČR je celkem 105 držitelů licence na obchod s plynem, což ve srovnání s rokem 2008 představuje nárůst o 3 licence.

V oblasti obchodu s plynem v roce 2009 zahájila aktivní činnost řada společností, z nichž významnější byly BOHEMIA ENERGY entity, s. r. o., SPP CZ, a. s. a ČEZ prodej, s. r. o. Nejprogresivněji si počínala společnost BOHEMIA ENERGY entity, s. r. o., která získala téměř 32 tisíc zákazníků. Obchodu s plynem podle prodeje zákazníkům dominuje skupina RWE (RWE Energie, a. s., VČP, a. s., JMP, a. s., SMP, a. s.) s podílem 64,9 procenta, dále následuje Pražská plynárenská, a. s. s podílem 13,3 procenta, VEMEX s. r. o. s podílem 8,5 procent a E.ON Energie, a. s. s podílem 3,7 procenta. Z menších obchodníků z pohledu celkového prodeje plynu mají největší podíl společnosti Progoplyn, s. r. o. se 2 procenty, Lumius, spol. s r. o. s 1,7 procenta, United Energy Trading, a. s. s 1,3 procenta, Energie Bohemia a. s. s 1,2 procenta, MND Hodonín, a. s. se 2 procenty a LAMA INVESTMENTS, a. s. s 1,1 procenta. Ostatní společnosti mají podíl menší než jedno procento. Podíl obchodníků s plynem na celkové spotřebě plynu na území ČR je zobrazen v tabulce č. 11.

Dodávky poslední instance uvnitř vymezeného území držitele licence na distribuci elektřiny nebo plynu zajišťují právně oddělení regionální obchodníci.

Tabulka č. 11 Podíl obchodníků dodávajících plyn zákazníkům v ČR

	Rok 2008 [%]	Rok 2009 [%]	Rozdíl [%]
RWE	72,75	64,88	-7,87
PP	12,69	13,28	0,59
E.ON ENERGIE	4,10	3,70	-0,40
VEMEX	8,72	8,54	-0,18
Ostatní	1,74	9,60	7,86

Zdroj: Bilanční centrum, Energetický regulační úřad

Struktura zákazníků v České republice

Zákazníci jsou v souladu s energetickou legislativou České republiky rozdělení podle roční spotřeby plynu do následujících segmentů:

- domácnosti a maloodběratelé (roční spotřeba do 630 MWh/rok),
- střední odběratelé (roční spotřeba od 630 do 4 200 MWh/rok),
- velkoodběratelé (roční spotřeba nad 4 200 MWh/rok).

V tabulce č. 12 jsou pro srovnání uvedeny ceny dodávky v členění na kategorie spotřebitelů podle definic Eurostatu, které poskytl pro zpracování národní zprávy Český statistický úřad. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a zahrnují všechny služby, tedy distribuci, přepravu, uskladnění, komoditu a další obchodní služby. Ve sloupci A jsou uvedeny ceny bez daně z přidané hodnoty, ve sloupci B včetně veškerých daní. Kromě daně z přidané hodnoty ve výši 19 procent a ekologické daně na zemní plyn používaný pro výrobu tepla bez ohledu na jeho využití ve výši 30,60 Kč/MWh nezahrnovala cena za dodávku zemního plynu pro zákazníky v roce 2009 žádnou další daň nebo poplatek.

Tabulka č. 12 Ceny dodávky plynu zákazníka dle kategorií Eurostatu k prvnímu dni ve čtvrtletí v České republice v roce 2009 v Kč/MWh

Období	Standardní spotřebitel dle Eurostatu					
	D3		I1		I4	
	A	B	A	B	A	B
I.čtvrtletí 2009	1 126,84	1 340,94	1107,36	1 317,76	912,63	1 086,03
II.čtvrtletí 2009	1 089,07	1 295,99	1072,26	1 275,99	677,32	806,01
III.čtvrtletí 2009	1 015,61	1 208,57	1043,17	1 241,37	572,03	680,72
IV.čtvrtletí 2009	984,82	1 171,94	1 013,28	1 205,80	606,20	721,38

Zdroj: Český statistický úřad

Změny cen dodávky plynu nejsou v průběhu kalendářního roku u jednotlivých obchodníků prováděny ve stejném termínu, závisí na jejich obchodní politice, kdy ke změně ceny přikročí. Změny vycházejí převážně ze změn nákupní ceny plynu a portfolia zákazníků konkrétního obchodníka.

Velcí průmysloví zákazníci mají cenu stanovenou cenovým vzorcem. U nich dochází ke změnám cen měsíčně. Tito zákazníci však mají možnost výběru dalších produktů, jako je například respektování měsíční ceny dle cenové kalkulace obchodníka pro daný segment zákazníků či fixace ceny až na období 12 měsíců.

Smlouva pro odběratele ze segmentu domácnosti je zpravidla uzavřena na dobu neurčitou, a to jako smlouva o sdružených službách dodávky plynu. To znamená, že příslušný obchodník zajišťuje pro spotřebitele veškeré služby spojené s dodávkou plynu (přeprava, uskladňování, distribuce a samotná komodita).

Proces změny dodavatele plynu

Postup při změně dodavatele plynu byl pro rok 2009 upraven vyhláškou o Pravidlech trhu s plynem. Změna dodavatele je u zákazníků možná vždy k prvnímu dni v měsíci a podléhá registraci u správce příslušné bilanční zóny. Zákazníci, kteří mají instalováno měření typu C, mohou měnit dodavatele jednou za půl roku, s výjimkou změny dodavatele za dodavatele poslední instance.

Proces změny dodavatele plynu zůstal v roce 2009 stejný, odkazujeme na princip popsany v předchozích národních zprávách.

Přehled dotazů a stížností adresovaných ERÚ

V tabulce č. 13 jsou uvedeny podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s plynem (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2009 adresovány ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných přímo dodavatelům plynu.

Tabulka č. 13 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Rok 2009	dotazy	stížnosti	celkem	podíl %
Ceny	44	6	50	42
Měření-množství plynu	7	3	10	8
Stanovení výše záloh	5	2	7	6
Kontrola vyúčtování	5	0	5	4
Zařazení do odběrného pásma	2	0	2	2
Fakturační, zúčtovací období	0	1	1	1
Cenový kalkulátor	11	0	11	9
Informace o obchodnících a změna dodavatele	11	1	12	10
Kvalita	3	1	4	3
Technické záležitosti	5	1	6	5
Dodavatel poslední instance	2	0	2	2
Krize s plynem–zastavení dodávky plynu-dotazy	4	0	4	3
Ostatní – porušení EZ	1	5	6	5
Celkem	100	20	120	100

Zdroj: Energetický regulační úřad

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

Na úseku plynárenství bylo v roce 2009 vyřešeno 211 stížností (vč. 3 stížností postoupených z ERÚ). Stížnosti byly zaměřeny zejména na způsob úpravy nadměrné výše záloh pro nové fakturační období od jednotlivých obchodníků s plynem skupiny RWE. V souvislosti s touto skutečností pisatelé poukazovali, že takto zvýšené zálohy ve svém důsledku vedou k bezplatnému úvěrování společností, které jim dodávají zemní plyn. Dále byl předmětem kontrol rovněž postup obchodníků s plynem při sjednávání změny dodavatele, vč. vyúčtování, vzájemného vyrovnání rozdílů plateb a také stanovení záloh na další období.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Na základě 56 obdržených stížností vedl ÚOHS v roce 2009 šetření možného porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže, a to např. neumožnění přístupu do podzemních zásobníků plynu, stanovení nepřiměřené výše ceny zemního plynu a nepřiměřené výše záloh za odběr zemního plynu.

Šetřením ÚOHS v oblasti nárůstu cen zemního plynu nebyly zjištěny skutečnosti, jež by nasvědčovaly porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže, a to formou zneužití

dominantního postavení či uzavření zakázané dohody soutěžitelů o cenách. ÚOHS shledal vývoj cen zemního plynu za důsledek tržního střetu nabídky a poptávky.

Stížnosti, které nespadaly do působnosti ÚOHS, byly postoupeny ERÚ, resp. SEI (např. problematika neoprávněného odběru, problematika spojená s plynovodními přípojkami či vyúčtováním služeb apod.).

Přístup do podzemních zásobníků plynu

V červnu roku 2009 ukončil ÚOHS šetření v oblasti podzemních zásobníků plynu v České republice. V jeho průběhu bylo zjištěno, že společnosti RWE Transgas, a. s. a RWE Gas Storage, s. r. o. uzavřely v minulosti smlouvu o uskladnění zemního plynu v podzemních zásobnících na více než 90 procent technické kapacity podzemních zásobníků, které skupina RWE provozuje (dále též „Smlouva“). Trvání Smlouvy bylo stanoveno na 25 let. Skupina RWE přitom využívá více než ¾ celkové skladovací kapacity v České republice. S odkazem na potřebu pokrytí vlastní potřeby byla odmítána většina žádostí konkurentů o přidělení kapacity v podzemních zásobnících.

Šetření ÚOHS bylo zaměřeno na prokázání, zda by jednání skupiny RWE mohlo být kvalifikováno jako zneužití dominantního postavení ve formě odmítnutí přístupu k nezbytným zařízením (essential facilities). V průběhu předmětného šetření byl ze strany společností náležejících do skupiny RWE podán návrh opatření pro podporu a ochranu hospodářské soutěže (dále též „Opatření“). V Opatření se skupina RWE zavázala postupně uvolnit a nabídnout k využívání třetím stranám do roku 2013 skladovací kapacitu o objemu 500 mil. m³ (tj. 21,5 procent celkové skladovací kapacity skupiny RWE na území České republiky). Doba trvání Smlouvy byla v navrženém Opatření zkrácena o 12 let. Opatření, která přijala skupina RWE, tj. zpřístupnění podstatné části vlastních kapacit a zkrácení doby trvání Smlouvy (tj. doby rezervace zbytku kapacit), vytvořily podmínky pro rozvoj konkurence na trhu dodávek zemního plynu. V důsledku přijetí těchto Opatření byla dle názoru ÚOHS dosažena, a to v krátkém časovém intervalu, náprava možného protisoutěžního stavu. K vyřešení situace mimosankčním způsobem výrazně přispěla rovněž vzájemná spolupráce s ERÚ.

Správní řízení vedené ÚOHS

Dne 24. června 2009 vydal ÚOHS rozhodnutí č.j. ÚOHS-S52/2009/DP-7933/2009/820, ve kterém deklaroval porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže ze strany společnosti RWE Transgas, a. s., a to zneužitím dominantního postavení, kterého se tato společnost podle ÚOHS dopustila tím, že i přes zjištění stanovení nepřiměřeně vysokých záloh 129.131 zákazníkům z kategorie maloobděratelů a domácností (v důsledku chyby ve výpočtu záloh) v září 2008 bylo požadováno zaplacení těchto nepřiměřeně vysokých záloh. Společnost RWE Transgas, a. s. tak bez objektivně ospravedlnitelných důvodů nevyvinula přiměřené úsilí nezbytné k nápravě tohoto vadného stavu. Dle názoru ÚOHS měla společnost RWE Transgas, a. s. přikročit ke snížení takto nepřiměřeně vysokých záloh. Společnost RWE Transgas, a. s. způsobila 78.746 zákazníkům, kteří do 8. června 2009 sami nepožádali o snížení výše nesprávně stanovených záloh, újmu, neboť tito byli v důsledku tohoto jednání povinni hradit vyšší zálohy za dodávky zemního plynu, než bylo nutné.

Za shora uvedené porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže uložil ÚOHS společnosti RWE Transgas, a. s. pokutu ve výši 10 mil. Kč, a to za současného uložení opatření k nápravě. Opatření k nápravě spočívalo v kompenzaci újmy, která vznikne u těch z dotčených zákazníků, kteří budou mít na konci vyúčtování přeplatek. Společnost RWE Transgas, a. s. v rámci konečného vyúčtování za odběr zemního plynu v září roku 2009 připsala na účet zákazníků dotčených předmětným jednáním osmiprocentní zhodnocení navíc

zaplacené částky (tj. rozdílu mezi správně a chybně stanovenou výší záloh). Výše všech vyplacených odškodnění činila cca 5 mil. Kč.

4.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

S ohledem na skutečnost, že sektor plynárenství je charakteristický existencí monopolních provozovatelů plynovodních zařízení (tzv. síťové monopoly), provádí ÚOHS v této oblasti soustavný tržní dohled. Zvýšená pozornost je ze strany ÚOHS věnována zejména skupině RWE, která působí jako vertikálně integrovaný soutěžitel. Skupina RWE působí jak v oblasti importu zemního plynu, tak v oblasti přepravy zemního plynu. Dále skupina RWE působí v rámci velkoobchodního a maloobchodního prodeje zemního plynu, podílí se na jeho distribuci a současně zajišťuje skladování zemního plynu.

V rámci trvalého dohledu nad strukturou trhů v oblasti plynárenství proběhla v roce 2009 mezi ÚOHS a společnostmi náležejícími do skupiny RWE několikrát jednání a konzultace týkající se např. cenové politiky skupiny RWE, prodeje zemního plynu v tzv. alokačním systému nebo problematiky internetového prodeje. Tato neformální jednání byla ze strany skupiny RWE uskutečněna s cílem předejít možnému narušení hospodářské soutěže. Cílem skupiny RWE deklarovaným na těchto jednáních je postupovat na trhu veřejným a nediskriminačním způsobem.

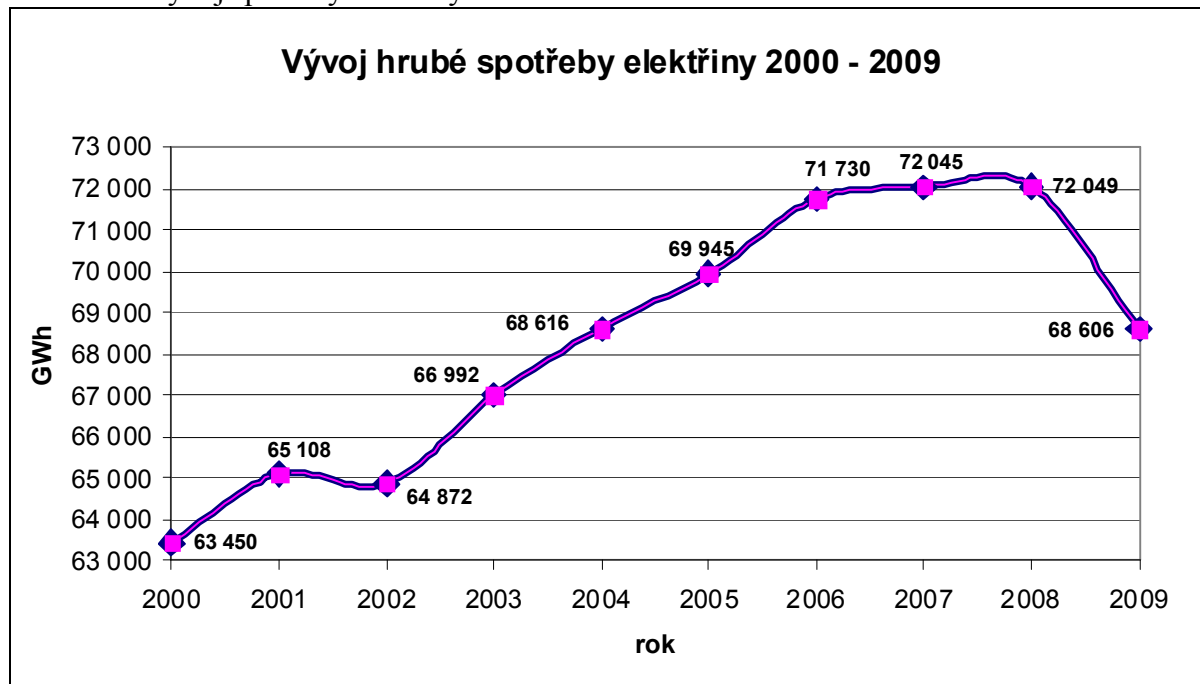
5 Bezpečnost dodávek

5.1 Trh s elektřinou v roce 2009

5.1.1 Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy

V roce 2009 se trend dosavadního mírného nárůstu tuzemské spotřeby elektřiny z předchozích let změnil. V důsledku ekonomické krize došlo k jistému poklesu hlavně u velkých průmyslových odběratelů.

Graf č. 6 Vývoj spotřeby elektřiny 2000 – 2009

Zdroj: Energetický regulační úřad

Celková tuzemská (hrubá) spotřeba elektřiny včetně ztrát v sítích a spotřeby na přečerpání dosáhla v roce 2009 hodnoty 68,6 TWh, což znamená pokles o 4,8 procenta ve srovnání s rokem 2008. Na celkovém poklesu se nejvíce podíleli velkoobdávatelé, a to 9 procenty. Spotřeba maloobdávatelů a domácností poklesla pouze o 0,4 procenta. Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 14. ledna 2009 v 17 hod. s brutto spotřebou ve výši 11 159 MW. Ve srovnání s rokem 2008, kdy roční maximum spotřeby dosáhlo dne 14. února v 15 hod. hodnoty 10 880 MW, to bylo o 179 MW (o 2,6 procenta) více. Na pokrytí tuzemské spotřeby se import elektřiny ze zahraničí podílel téměř stejně, jako v předchozím roce (celkově bylo importováno pouze o 101 GWh více). Na straně výroby byl během celého roku patrný vliv preference obnovitelných zdrojů ve výrobě elektřiny, zejména solárních elektráren, a to v důsledku legislativních opatření na jejich podporu.

Dosažená spolehlivost výkonové bilance elektroenergetické soustavy České republiky odpovídá požadavkům na racionální hodnoty spolehlivosti. Bezpečný provoz soustavy (podpurné služby) lze ve střednědobém časovém horizontu i přes dílčí nárůst potřeb zajistit. V provozu zdrojů při pokrývání diagramů zatížení a predikovaného salda se nevyskytují s výjimkou možných výrazných odchylek ve výrobě v přímořských větrných elektrárnách žádné anomálie.

5.1.2 Instalovaný výkon

Celková hodnota instalovaného výkonu elektráren v České republice k 31. prosinci 2009 byla 18 326 MW, kdy přibližně 58 procent výkonu elektráren bylo připojeno přímo do přenosové soustavy a 42 procent do distribučních soustav. Struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů v r. 2009 je uvedena v tabulce č. 14.

Tabulka č. 14 Struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů v r. 2009

Typ zdroje	Velikost instalovaného výkonu	Podíl v %
Parní elektrárny	10 720 MW	58,5
Jaderné elektrárny	3 830 MW	20,9
Vodní elektrárny vč. přečerpávacích	2 183 MW	11,9
Plynové a paroplynové elektrárny	935 MW	5,1
Alternativní zdroje	658 MW	3,6

Zdroj: Energetický regulační úřad

V roce 2009 se zvýšil celkový instalovaný výkon elektráren oproti roku 2008 o 602 MW. Z toho instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace vzrostl proti roku 2008 o 35 MW, instalovaný výkon plynových a spalovacích elektráren se meziročně zvýšil o 37 MW. U obnovitelných a alternativních zdrojů došlo k celkovému meziročnímu nárůstu výkonu o 468 MW. Instalovaný výkon vodních elektráren v meziročním srovnání klesl o 9 MW. U alternativních elektráren došlo k poklesu o necelých 10 MW. Více než 425 MW tvořilo zvýšení výkonu u fotovoltaických elektráren.

Uvedeného zvýšení celkového instalovaného výkonu (602 MW) bylo tedy dosaženo převážně investicemi do výstavby fotovoltaických elektráren.

V nejbližších třech letech (do roku 2012) se nepředpokládá uvedení žádného nového velkého zdroje s instalovaným výkonem nad 50 MW spalujícího fosilní paliva či využívajícího jadernou energii do provozu. Z důvodů stálé podpory obnovitelných zdrojů lze očekávat výstavbu většího počtu těchto zdrojů o menších jednotkových výkonech. V podmínkách České republiky má největší perspektivu rozvoje spalování biomasy v lokálních teplárnách, v omezené míře lze také očekávat výstavbu malých vodních a větrných elektráren. Pro ostatní obnovitelné zdroje nejsou na území České republiky vhodné, resp. optimální, podmínky. Přesto zaznamenáváme zvýšený zájem o fotovoltaické elektrárny vlivem významného poklesu investičních nákladů. V nejbližších několika letech lze očekávat další výstavbu elektráren využívajících obnovitelné zdroje až do celkové výše několika stovek MW instalovaného výkonu.

5.1.3 Schvalovací kritéria pro nové zdroje

Výstavbu nového energetického zdroje lze zahájit na základě získání stavebního povolení vydaného místně příslušným stavebním úřadem. Jednou z hlavních podmínek vydání stavebního povolení je předložení odborné studie dokazující, že nový zdroj nemá negativní vliv na životní prostředí. Výrobce elektrické energie má právo připojit a provozovat své zařízení k elektrizační soustavě po splnění podmínek připojení definovaných příslušnou energetickou legislativou a na základě získání licence na výrobu elektřiny, kterou vydává ERÚ. Rovněž má právo dodávat elektřinu v souladu s pravidly provozování distribuční, resp. přenosové soustavy (Grid Code). Podmínkou získání licence na výrobu je především souhlas s uvedením zařízení do provozu a dále prokázání profesní a finanční způsobilosti k provozu výroby.

Pro nové zdroje není obecně zavedena obligatorní investiční podpora ze státního rozpočtu, určité dotace lze však získat od státu a fondů po splnění požadovaných podmínek.

U zdrojů do celkového instalovaného výkonu 1 MW lze ze strany výrobce také uplatnit daňové prázdny (tax holidays) po dobu prvních pěti let provozu.

5.1.4 Pobídky pro vytvoření nových kapacit

Zákon o OZE představuje významný posun pro rozvoj výroby elektřiny z těchto zdrojů. Výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů mají od roku 2006 v souladu se zákonem o OZE možnost volby mezi výkupem elektřiny za garantované výkupní ceny ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy nebo příspěvkem k tržní ceně elektřiny (systém tzv. zelených bonusů). Výši výkupních cen a zelených bonusů stanovuje každoročně ERÚ. Dle zákona o OZE nesmí hodnota výkupních cen meziročně klesnout o více než 5 procent a musí být zachován základní princip podpory obnovitelných zdrojů energie, což je návratnost investice do 15 let. Podporu prostřednictvím výkupních cen nelze uplatňovat v případě společného nebo paralelního spalování biomasy a fosilního paliva. Ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy je povinnost přednostního připojení výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů.

Novela energetického zákona o OZE v roce 2009 zároveň poprvé od roku 2006 upravila podporu výroby elektřiny při kombinované výrobě elektřiny a tepla, která je pro všechny kategorie zdrojů realizována pouze prostřednictvím příspěvků k tržní ceně. Zároveň však byla nově zavedena podpora pro výrobu elektřiny z druhotných zdrojů, která je taktéž realizována prostřednictvím příspěvků k tržní ceně elektřiny.

5.1.5 Investice do oblasti přenosu

V průběhu roku 2009 pokračovala obnova, modernizace a automatizace stávajících zařízení přenosové soustavy a zabezpečení jejich spolehlivosti a bezpečnosti i s ohledem na životní prostředí. Na investiční výstavbu bylo v ČEPS, a. s. v tomto roce vynaloženo celkem 2 146,7 mil. Kč.

Významnou investiční akcí v hodnotě 93,5 mil. Kč byla urychlená výstavba nového transformátoru ve stanici TR Lískovec, a tím posílení transformačního výkonu z přenosové soustavy do sítí 110 kV v oblasti Ostravska. Pro pokrytí plánovaného nárůstu spotřeby této oblasti v dalších letech byla v letošním roce ve vzájemné koordinaci s provozovatelem distribuční soustavy zahájena výstavba nové transformovny 400/110kV Kletné s předpokládaným uvedením do provozu v roce 2011.

V roce 2009 pokračovala postupná modernizace stávajících transformoven přenosové soustavy a jejich přechod do režimu dálkového ovládní. Do tohoto režimu byly převedeny transformovny Týnec nad Labem a Sokolnice. Rekonstrukce pokračovala u transformoven Dasný, Krasíkov a Výškov (hodnota investičních prostředků u těchto akcích činila cca 500 mil. Kč). V rámci obnovy stávajících transformačních vazeb byly v tomto roce instalovány nové transformátory v transformovnách Krasíkov, Řeporyje, Vítkov a Výškov za cca 330 mil. Kč. V systému vedení 220 kV pokračovala modernizace v celkovém objemu cca 350 mil. Kč (modernizace vedení V221/222 V204, V207 a V001/002). V systému 400 kV investovala společnost v akcích dokončovaných nebo připravovaných modernizací vedení, úprav křižovatek a zesílení ocelových konstrukcí celkem cca 76 mil. Kč.

V souvislosti s předpokládanou výstavbou nových zdrojů vyplývající ze schválené Politiky územního rozvoje ČR a tím vyvolaným nárůstem požadavků na připojení do přenosové soustavy byl v roce 2009 vytvořen Strategický investiční program do roku 2022. Charakteristika investic v dalších letech je na základě tohoto programu dána vysokým nárůstem investičních prostředků a to především do rozvoje přenosové soustavy.

Nejvýznamnější akce souvisejí s připojením a vyvedením nového zdroje z Elektrárny Ledvice, tj. zahájení realizace nové zapouzdřené rozvody R 420 kV v transformovně Chotějovice a zahájení výstavby dvojitého vedení 400 kV V480 Chotějovice – Výškov s plánovaným dokončením a uvedením do provozu v roce 2011. Plánovaný investičních prostředků na rok 2010 je 2 535,3 mil. Kč. Od roku 2011 a v dalších letech se plán investičních prostředků pohybuje již kolem 4 mld. Kč. V budoucnu lze očekávat výstavbu vedení pro připojení nových zdrojů především na úrovni distribuční soustavy. Názorným příkladem jsou obnovitelné zdroje, např. větrné farmy a fotovoltaické elektrárny, jejichž výstavba se plánuje v oblastech s poměrně malou hustotou zasíťování.

5.2 Trh s plynem v roce 2009

5.2.1 Úroveň dodávek a spotřeby zemního plynu v roce 2009

V průběhu celého roku 2009 probíhalo zásobování zákazníků zemním plynem v České republice plynule, bez ohledu na nedodávky přes Ukrajinu v lednu 2009, podle prvního odběrového stupně v I.-III. čtvrtletí a podle základního odběrového stupně ve IV. čtvrtletí roku v poměru 58,8 procent z Ruské federace, 34,6 procent z Norského království a 6,6 procent ze Spolkové republiky Německo.

Lokálně byl vyhlášen stav nouze pouze při destrukci vysokotlakého potrubí distribuční společnosti ZČP Net, s. r. o. dne 27. ledna, v přilehlých obcích tak bez dodávek plynu zůstalo krátkodobě 1 724 odběratelů.

Skutečná spotřeba zemního plynu v roce 2009 dosáhla výše 8 161 mil. m³ (tj. 7,41 Mtoe), což představuje snížení o 6 procent proti roku 2008. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby činila 8 313 mil. m³ (tj. 7,54 Mtoe) a vykazuje meziroční pokles o 9,4 procenta.

Tabulka č. 15 Vyhodnocení zdrojů a spotřeby zemního plynu v České republice.

	[údaje v mil. m ³ , 15°C]			[údaje v Mtoe]		
	rok 2009	rok 2008	rok 2007	rok 2009	rok 2008	rok 2007
Nákup celkem	8 886	8 687	8 733	8,05	7,88	7,92
PZP zahraniční těžba	+255	+455	+483	0,23	0,41	0,44
PZP zahraniční vtláčení	-485	-444	-549	-0,44	-0,40	-0,49
PZP ČR těžba	+1 970	+1 375	+1 653	1,78	1,25	1,65
PZP ČR vtláčení	-2 321	-1 509	-1 362	-2,10	-1,37	-1,23
dodávka MND Hodonín	105,1	102,8	77,6	0,09	0,09	0,005
povrchová degazace OKD Paskov	8,2	13,8	18,8	0,04	0,04	0,01
Dodávky celkem	8 669,8	8 692,5	8 378,8	7,86	7,88	7,59
Bilanční rozdíl (změna akumulace, vlastní spotřeba)	-40,6	-0,6	-46,7	-0,03	-0,005	-0,04
Spotřeba celkem	8 161	8 685	8 653	7,41	7,88	7,84

Pozn.: konverzní faktor dle IEA 1 mld.m³ = 0,907 Mtoe

Zdroj: Bilanční centrum

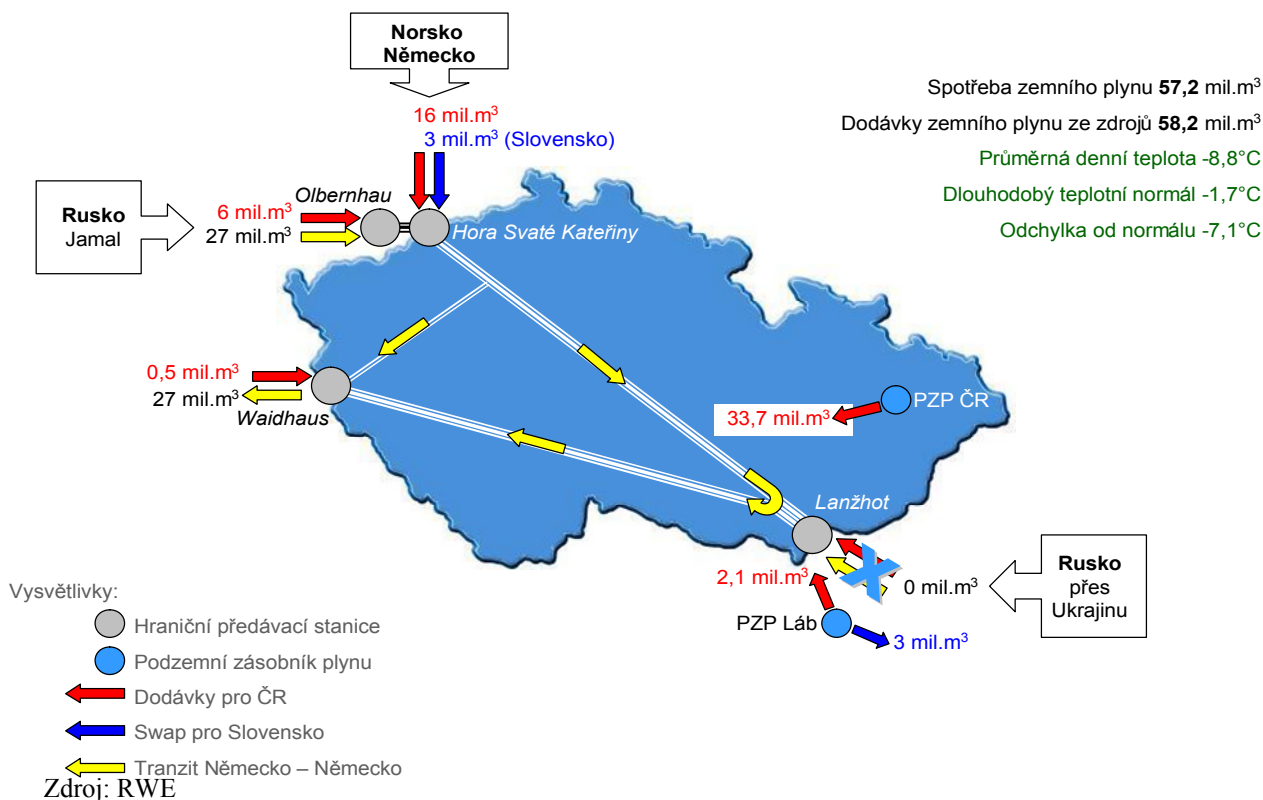
Celková výše spotřeby zemního plynu byla ovlivněna zejména průběhem teplot ovzduší v topné sezóně a globální finanční krizí, která se projevila útlumem průmyslové výroby.

Dodávky zemního plynu do České republiky se uskutečňovaly dovozem z Ruské federace v objemu 5 099 mil. m³ (4,62 Mtoe), Norského království v objemu 3 000 mil. m³ (2,72 Mtoe) a Spolkové republiky Německo v objemu 571 mil. m³ (0,52 Mtoe), přičemž celkový nákup (dovoz) zemního plynu pro potřeby České republiky dosáhl objemu 8 670 mil. m³ při 15°C (7,86 Mtoe). Proti roku 2008 byl dovoz nižší o 23 mil. m³ (0,02 Mtoe).

Z důvodu rusko-ukrajinského sporu o úhradu dluhu za dodaný plyn došlo počátkem ledna 2009 nejprve k omezení a následně přerušení přepravy zemního plynu přes Ukrajinu do České republiky. Schéma situace v dodávkách a tranzitu plynu dne 12. ledna 2009, kdy bylo dosaženo maximální spotřeby, ukazuje obrázek č 1.

Obr. č. 1 Situace v dodávkách plynu dne 12. ledna 2009

Kontrolní hodinový odečet v ČR 12.1.2009 – krize v dodávkách plynu z Ruska přes Ukrajinu

Dovoz byl doplněn pouze nízkým objemem dodávek z tuzemských zdrojů, a to povrchovou degazací, jež má lokální význam pro severomoravský region, a dodávkou Moravských naftových dolů, a. s. Hodonín z nalezišť v jihomoravském regionu. Tuzemské dodávky MND, a. s. a OKD, a. s. činily 113,2 mil. m³/rok, což je 0,1 Mtoe, tj. 1,3 procenta z celkových dodávek.

Tabulka č. 16 Vývoj skutečných spotřeb zemního plynu v letech 1995 až 2009

Rok	prům. tepl. v topném období [°C]	průměrná roční teplota [°C]	roční spotřeba [Mtoe]	roční spotřeba [mil.m ³]	meziroční změna	
					[mil.m ³]	[%]
1995	3,1	8,3	7,336	8 075	+1 141	+16,4
1996	1,0	6,6	8,455	9 306	+1 231	+15,2
1997	2,3	7,9	8,577	9 441	+135	+1,5
1998	3,3	8,5	8,531	9 390	-51	-0,5
1999	3,2	8,7	8,565	9 427	+37	+0,4
2000	4,8	9,5	8,311	9 148	-279	-2,9
2001	2,9	8,2	8,879	9 773	+625	+6,8
2002	3,6	9,0	8,669	9 542	-231	-2,4
2003	3,6	8,6	8,848	9 739	+197	+2,1
2004	3,1	8,2	8,805	9 691	-48	-0,5
2005	2,5	8,0	8,687	9 562	-129	-1,3
2006	3,3	8,5	8,421	9 269	-294	-3,1
2007	4,2	9,4	7,861	8 653	-616	-6,7
2008	2,4	9,3	7,884	8 685	+32	+0,4
2009	3,3	8,8	7,415	8 161	-524	-6,0

Zdroj: Bilanční centrum

Spotřeba zemního plynu v ČR stagnuje již od roku 1997 a od roku 2004 dochází k mírnému snižování spotřeby. V roce 2010 lze předpokládat pokračování současného trendu stagnace spotřeby zemního plynu v závislosti na hospodářské recesi.

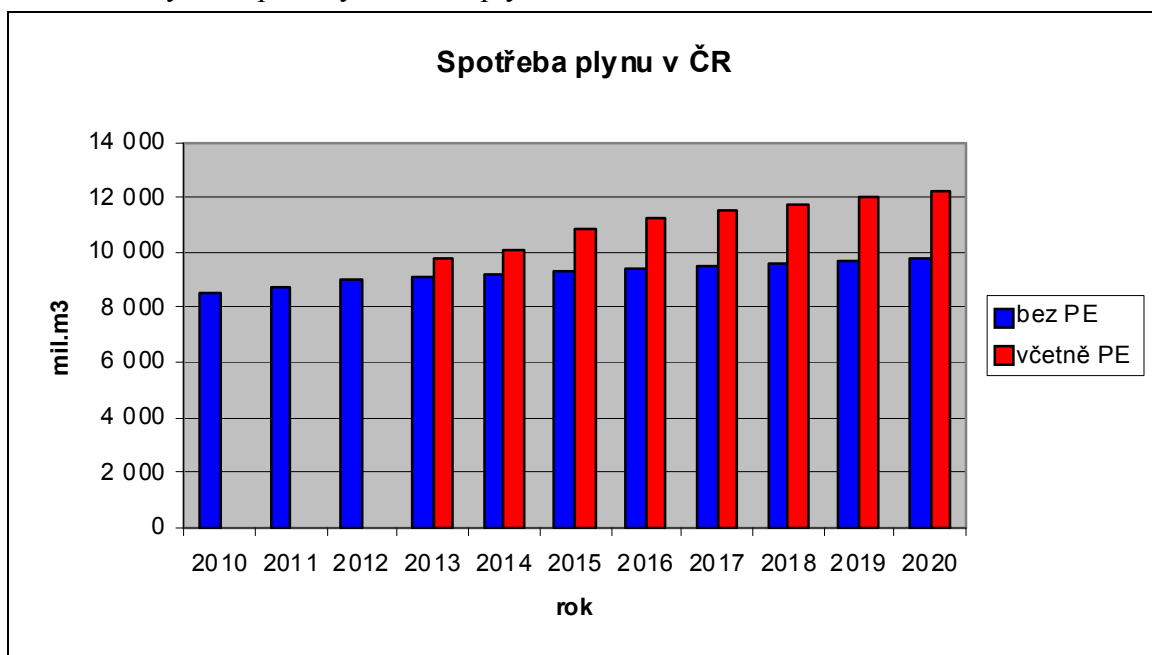
Hlavní příčinou současného snižování spotřeby je především nárůst ceny ropy, a tím následně i zemního plynu a také hospodářská recese, jejíž počátek spadá do konce roku 2008, avšak její vliv se plně projevil až v roce 2009.

Další příčinou snižování spotřeby je snaha konečných zákazníků o úspory energie. Jedná se zejména o dokonalejší a modernější kotelny, zateplení budov, úsporu energie následkem energetických auditů a téměř dokončenou plynofikaci obcí a měst.

Ve výhledu let 2010 až 2020 lze předpokládat mírný meziroční nárůst od 0,3 procent do 1,0 procent (graf č. 7), a to především pokud v tomto období dojde k určité stabilizaci cen a zdůraznění výhody zemního plynu jako ekologického paliva. V případě zvažované výstavby plynových elektráren by pak spotřeba zemního plynu od roku 2013 narůstala vyšším tempem. Záměr výstavby plynových elektráren má v České republice více společností, nejdále je však společnost ČEZ a. s. s přípravou výstavby plynové elektrárny v Počeradech o výkonu 860 MW. Další plynovou elektrárnu o výkonu 840 MW připravuje k výstavbě ve středních Čechách společnost RWE. Spotřeba plynu by tak v období let 2013 až 2020 mohla vzrůst až o 30 procent. Důležitým momentem při výstavbě plynové elektrárny zůstává nutnost zajištění zásob plynu, neboť zásoby zemního plynu v podzemních zásobnících slouží pro vyrovnávání sezónní spotřeby a v případě stavu nouze primárně pro zásobování domácností a vybraných odběratelů zajišťujících výrobu potravin či poskytujících zdravotnické a další služby pro obyvatelstvo.

Státní energetická koncepce má jako jeden z cílů nezvyšovat závislost České republiky na importu energetických surovin. O skutečné spotřebě však rozhoduje trh a ten na základě rostoucích cen, úspor energie a dalších výše uvedených důvodů potvrzuje předpověď Státní energetické koncepce, která neočekává výrazný nárůst spotřeby zemního plynu v budoucích letech, s výjimkou níže uvedeného uplatnění zemního plynu v plynových elektrárnách.

Graf č. 7 Výhled spotřeby zemního plynu v ČR v letech 2010 – 2020

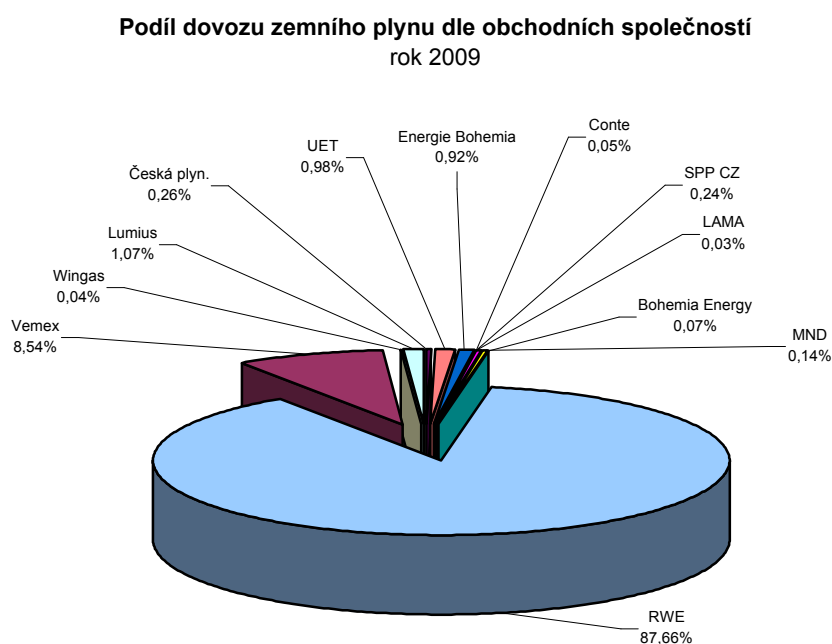

Pozn.: bez PE = bez plynových elektráren
včetně PE = včetně plynových elektráren
Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

5.2.2 Dovozy kontrakty

Import, který je z hlediska zdrojů zemního plynu pro Českou republiku rozhodující, zajišťovaly na základě dlouhodobých kontraktů s norskými a ruskými producenty společnosti s nejvyšším podílem dovozu RWE Transgas, a. s., VEMEX s. r. o., a dalších deset společností uvedených v grafu č. 8, které se postupně etablovaly na českém trhu.

Graf č. 8 Podíl dovozu zemního plynu v roce 2009

Zdroj: Bilanční centrum

Původně monopolní dovozce zemního plynu RWE Transgas, a. s. zůstal sice dominantním dovozcem, ale jeho podíl na objemu dovozu klesl již pod 90 procent.

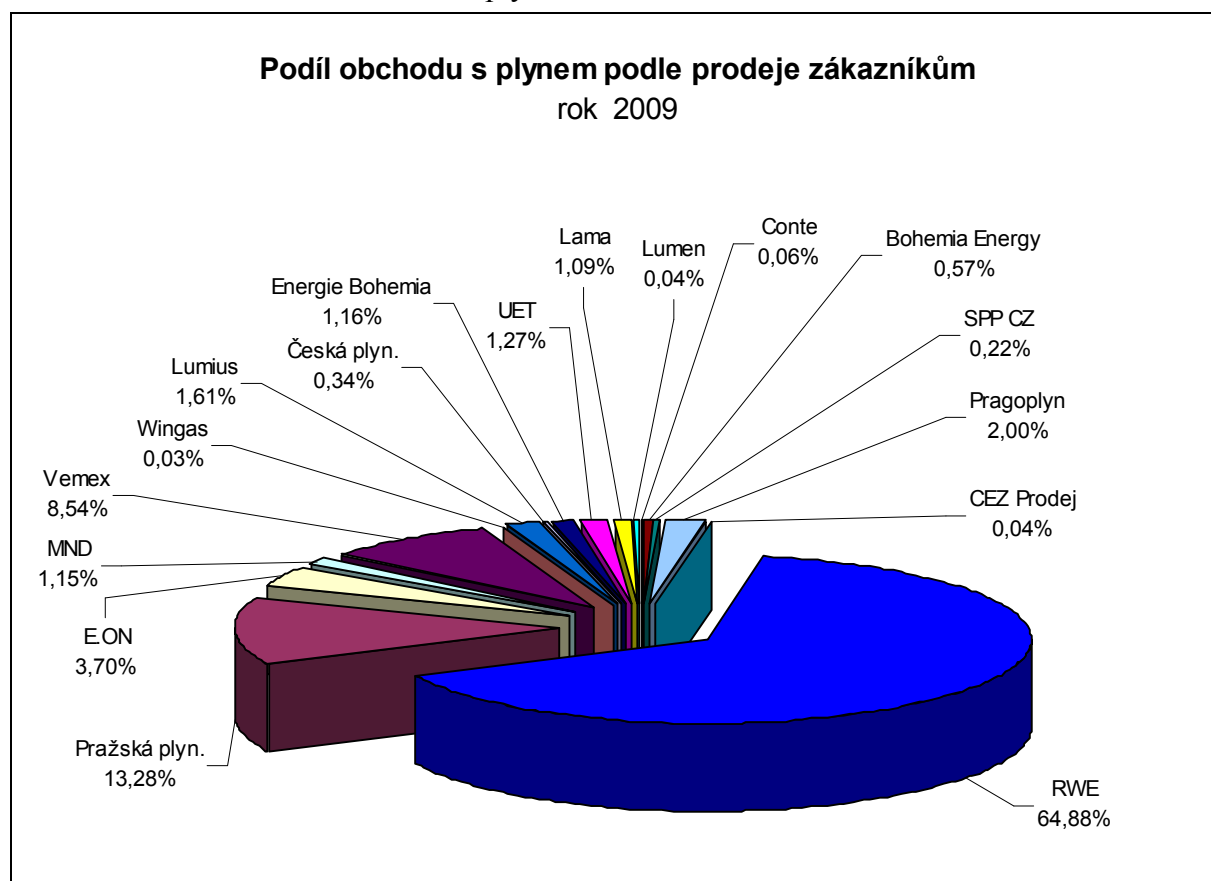
Dlouhodobý kontrakt společnosti RWE Transgas, a. s. se společností Gazpromexport LTD. (dříve Gazexport) na dodávky zemního plynu původně uzavřený do konce roku 2013 byl prodloužen do roku 2035, kontrakt s norskými producenty je uzavřen do konce roku 2017.

Společnost VEMEX s. r. o. uzavřela s Gazpromexportem v roce 2007 pětiletý kontrakt na dodávky zemního plynu do České republiky v ročním objemu 0,5 mld. m³ s tím, že jak délku kontraktu, tak i roční objem je možné zdvojnásobit.

5.2.3 Trh s plynem

Trh s plynem se od plného otevření v roce 2007 dynamicky rozvíjel tak, že k tradičním dodavatelům, kterými byli regionální obchodníci s plynem ze skupiny RWE, skupiny E.ON a Pražská plynárenská, a. s., přibyli noví dodavatelé, takže podíl na obchodu s plynem konečným zákazníkům skupiny RWE poklesl na 64,8 procent. Novými dodavateli se staly společnosti mající přímé obchodní vztahy s producenty plynu, domácí producenti plynu a také dodavatelé elektřiny, kteří dodávají konečným zákazníkům i zemní plyn, takže počet aktivních obchodníků s plynem vzrostl na sedmáct. Největší podíl mezi novými dodavateli měla společnost VEMEX s. r. o.

Graf č. 9 Podíl obchodu se zemním plynem v roce 2009

Zdroj: Bilanční centrum

Plná liberalizace trhu s plynem přinesla také možnost konečným zákazníkům změnit svého dodavatele plynu. Tuto možnost od počátku otevření trhu s plynem dne 1. ledna 2005 využili zákazníci všech kategorií na 41 078 odběrných místech, v roce 2009 pak na 33 327 odběrných místech. Detailní přehled podává příložená tabulka.

Tabulka č. 17 Změny obchodníků s plynem

Zákazníci, kteří změnili dodavatele plynu – počty odběrných míst		
	Od 1.1.2005	V roce 2009
Velkoodběratel	389	152
Střední odběratel	390	267
Maloodběratel	5 362	4 506
Domácnosti	34 937	28 402
Celkem	41 078	33 327

Zdroj: Bilanční centrum

5.2.4 Investice do rozvoje soustavy

Investice realizované do 3 let

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR udělilo společnosti RWE Transgas Net, s. r. o. již v roce 2006 autorizaci na výstavbu části plynovodu na českém území, spojujícího plynárenskou soustavu České republiky s Polskem (plynovod Třanovice – Skoczów). Na stavbu tohoto interkonektoru získal provozovatel přepravní soustavy prostředky z fondu energetické obnovy EERP Evropské komise a stavba by měla být zprovozněna během roku 2011.

V souvislosti s potřebou zajistit reverzní tok plynu v přepravní soustavě v případě stavu nouze se provozovatel přepravní soustavy RWE Transgas Net, s. r. o. přihlásil do soutěže vypsané Evropskou komisí o přidělení prostředků z fondu energetické obnovy EERP v níž také uspěl.

Další významnou stavbou, která naváže na plynovod Nord Stream, bude tranzitní plynovod GAZELLE, který propojí hraniční předávací stanice Hora Sv. Kateřiny a Waidhaus přes území České republiky, jehož roční kapacita by v roce 2012 měla činit 30 – 33 mld. m³.

Největší provozovatel podzemních zásobníků v České republice společnost RWE Gas Storage s. r. o. připravuje investici do rozšíření skladovací kapacity PZP Tvrdonice a Třanovice o 535 mil. m³ během následujících tří let. Na část této skladovací kapacity (450 mil. m³) získal také dotaci z fondu energetické obnovy.

Investice realizované v období nad 3 roky

V plánu investic plynárenských společností jsou výhledově ještě další investice (přeshraniční plynovody Záhoří – Spáleníště (Rakousko) a Břeclav – Reintal (Rakousko).

Také MND Gas Storage, a. s. připravuje investice do rozšíření skladovacích kapacit podzemního zásobníku plynu Uhřice – Jih o 90 mil. m³ a další investor ze skupiny MND výstavbu nového PZP Dambořice o celkové kapacitě 670 mil. m³. Při realizaci těchto investic vzroste kapacita PZP v České republice o cca 1,3 mld. m³, čímž se přiblíží 50 procentům celkové roční spotřeby plynu.

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR informovalo Evropskou komisí o těchto připravovaných investicích prostřednictvím „Hlášení Komisi Evropské unie o investičních projektech v zájmu Společenství v sektoru ropy, zemního plynu a elektřiny“.

5.2.5 Podzemní zásobníky plynu

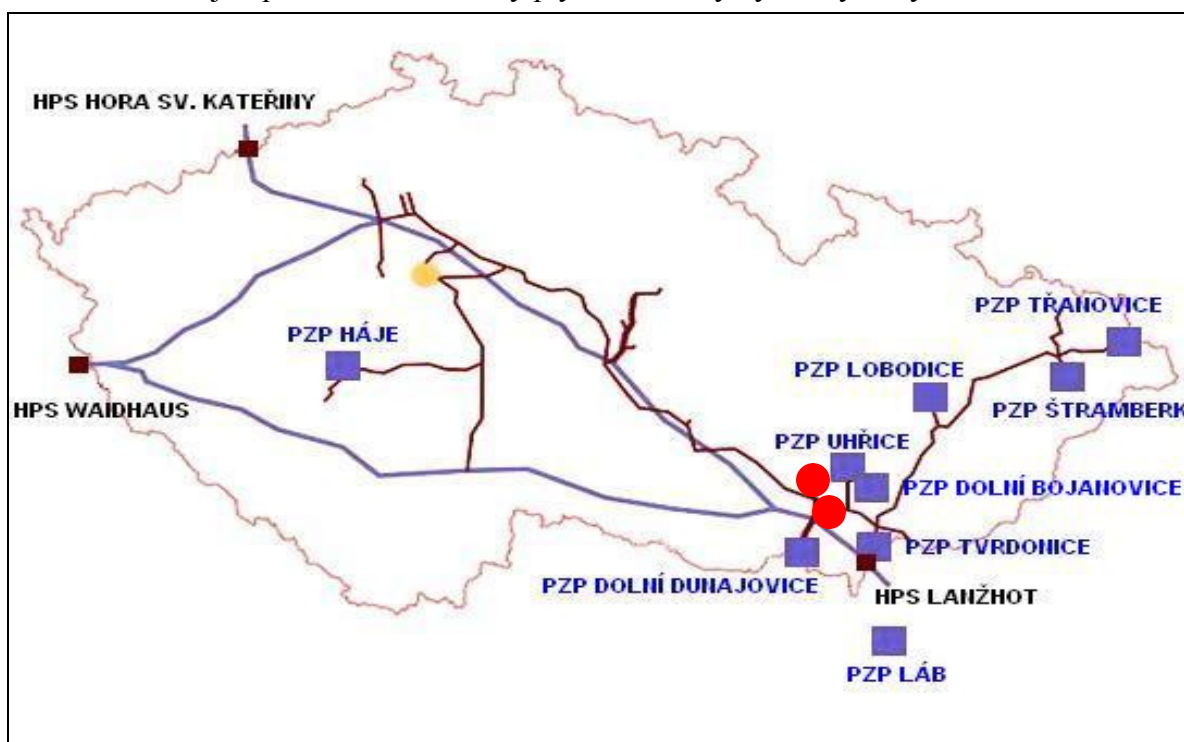
Vzhledem k nerovnoměrné spotřebě plynu v letním a zimním období zajišťovaly rovnováhu mezi zdroji a spotřebou podzemní zásobníky zemního plynu, které slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách vyšších, než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí.

Do tuzemských PZP bylo v roce 2009 uskladněno 2 321 mil. m³ a odtěženo 1 970 mil. m³, celkové saldo PZP tak bylo 581 mil. m³ ve prospěch vtlačení. Do zahraničního PZP Láb na území Slovenské republiky bylo uskladněno 485 mil. m³ a odtěženo 255 mil. m³.

Stav provozních zásob před topnou sezónou 2009/2010 představoval v tuzemských PZP objem 2 464 mil. m³ a zahraničních 500 mil. m³, tedy celkem 2 964 mil. m³, což činí více než 30 procent celkové roční spotřeby plynu v České republice. Maximální reálná denní těžební kapacita ze všech PZP činí na začátku zimního období 46,7 mil. m³, z PZP na území ČR 41,7 mil. m³, v období lednové krize bylo dosaženo maximálního těžebního výkonu 35,8 mil. m³.

Stav zásob v PZP k 31. prosinci 2009 na území České republiky byl 2 246 mil. m³, zahraniční PZP Láb měl objem 500 mil. m³, celkový objem v PZP k dispozici byl 2 746 mil. m³.

Obr. č. 2 Stávající podzemní zásobníky plynu a záměry výstavby nových PZP

Zdroj: RWE

5.2.6 Opatření pro stavy nouze

Opatření pro stavy nouze řeší nová prováděcí vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu ČR č. 334/2009 Sb., o stavech nouze v plynárenství, vypracovaná na základě zkušeností z plynové krize v lednu 2009, která je závazná pro všechny plynárenské podnikatele.

Vyhláška stanovuje opatření a postupy vykonávané při předcházení stavu nouze, při stavu nouze a při odstraňování následků stavu nouze, způsob vyhlášení stavu nouze

a oznamování předcházení stavu nouze a postupy při omezování spotřeby plynu, rozdělení zákazníků podle předpokládaného ročního odběru, odběrové stupně a obsahové náležitosti havarijních plánů. Vyhláška rozděluje zákazníky do sedmi skupin dle druhu a objemu odběru a stanovuje pět regulačních stupňů pro omezení dodávky a pět regulačních stupňů pro přerušeni dodávky plynu a umožňuje tak lépe zvládat případné stavy nouze.

Dle platného energetického zákona jsou také všichni plynárenští podnikatelé, vyjma obchodníků s plynem, povinni vypracovat havarijní plány jimi provozovaných zařízení, řídit se jimi a každoročně je předkládat Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR ke kontrole.

Standardní havarijní plán plynárenského podnikatele obsahuje klasifikaci poruch a havárií, definici stavu nouze a jeho předcházení, vyhlášení stavu nouze, všeobecné povinnosti při řešení havarijních stavů, složení Havarijní komise a vypracování havarijního protokolu. V operativní části pak jsou uvedeny zásady pro likvidaci poruchových stavů na plynárenském zařízení, související dokumentace plynárenských rozvodů a zařízení a plán spojení a dosažitelnosti Havarijní komise.

5.2.7 Bezpečnostní standard dodávky

Bezpečnostním standardem požadované dodávky plynu dle energetického zákona se rozumí zajištění bezpečné a spolehlivé dodávky plynu výrobcem plynu nebo obchodníkem s plynem pro ty zákazníky, jejichž spotřeba plynu za posledních 12 měsíců byla nižší než 400 tis. m³, a to zejména pro následující situace:

- a) pro částečné přerušeni dodávky plynu po dobu trvající osm týdnů a v rozsahu 20 procent z celkového denního objemu všech dovozních kontraktů určených pro zajištění dodávek konečným zákazníkům příslušného obchodníka na území České republiky nebo pro zajištění spotřeby příslušného zákazníka, který si obstarává plyn sám v zimním období,
- b) pro spotřebu plynu v pěti po sobě následujících extrémně chladných kalendářních dnech, přičemž extrémně chladným kalendářním dnem se rozumí den, v němž průměrná denní teplota zůstane nižší než -14 °C,
- c) pro pokrytí poptávky po plynu pro všechny možnosti rozsahu spotřeby vyvolané vývojem venkovních teplot v průběhu nejchladnějšího období od 1. října do 31. března, které se vyskytlo v posledních 20 letech předcházejících danému roku.

Bezpečnostní standard dodávky plynu pro Českou republiku pro maximální denní odběr při průměrné denní teplotě -14 °C dle výše uvedených kritérií činil pro rok 2009 celkem 65 915 tis m³ a byl zajišťován s ohledem na počty a velikost připojených zákazníků jednotlivými obchodníky s plynem. Důkazem vhodnosti zvoleného bezpečnostního standardu dodávky plynu je skutečnost, že během plynárenské krize v lednu 2009 nebyly registrovány v České republice žádné problémy spojené se zásobováním konečných zákazníků. Od října 2009 je bezpečnostní standard dodávky zajišťován pouze pro zákazníky s ročním odběrem do 400 tis. m³ a činí 43,2 mil. m³/den na základě nové vyhlášky o stavech nouze v plynárenství.

5.2.8 Kvalita a úroveň údržby soustavy

Podle platného energetického zákona jsou všichni provozovatelé plynárenské přepravní soustavy, plynárenské distribuční soustavy a podzemního zásobníku plynu povinni každoročně zpracovávat zprávu o kvalitě a úrovni údržby jimi provozovaného plynárenského zařízení a předložit ji Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR.

Zprávy o kvalitě a úrovni údržby obsahují v základní části seznam vnitřních předpisů k organizaci a metodice provádění údržby a technické údaje o provozovaných plynárenských zařízeních, pro něž je prováděna údržba. V operativní části zprávy o kvalitě a úrovni údržby je uveden způsob zajišťování údržby, metody kontrol stavu zařízení a používaná technika a technologie pro údržbu. Zpráva se dále zabývá stavem protikorozní ochrany plynovodů a kontrolou úrovně odorizace zemního plynu na všech odorizačních stanicích. V případě poruchy nebo havárie plynárenského zařízení zpráva obsahuje její popis, způsob odstranění a přijatá opatření.

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR průběžně sleduje a vyhodnocuje zprávy o kvalitě a úrovni údržby všech provozovatelů plynárenských zařízení a může konstatovat, že tato činnost je na velmi vysoké úrovni. Důkazem toho je skutečnost, že za celou dobu provozu tranzitního plynovodu od roku 1972 (a ani plynovodu Bratrství od roku 1967) nikdy nedošlo k přerušení zásobování zemním plynem z důvodu zanedbání údržby.

5.2.9 Pobídky k investicím

V souladu se směrnicí č. 2003/55/EC a energetickým zákonem byl zaveden tzv. autorizační princip při povolování nových plynárenských zařízení. V roce 2009 bylo v rámci této činnosti uděleno Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR 22 autorizací. Z toho 21 na vysokotlaké plynovody a 1 na rozšíření podzemního zásobníku plynu Uhřice.

Jako přímou pobídku pro investice umožňuje národní legislativa výjimku z přístupu třetích stran k nové infrastruktuře dle směrnice 2003/55/ES. V roce 2009 nebyla taková výjimka v České republice udělena.

6 Otázky veřejné služby - články 3(9) v elektřině a 3(6) pro plyn

6.1 Základní informace

Jak již bylo uvedeno v předchozích národních zprávách, povinnosti veřejné služby a ochrany spotřebitelů v energetice, uložené členským státům k implementaci zejména směrnicemi č. 2003/54/ES a 2003/55/ES, byly v České republice provedeny především novelou energetického zákona z roku 2004 a částečně též přijetím zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů.

Energetický zákon obsahuje ustanovení o univerzální službě, která má zajistit nadstandardní jistotu pro určité kategorie zákazníků odebírající elektřinu nebo plyn v případech, kdy jejich sjednaný dodavatel ztratil schopnost plnit své závazky. Univerzální služba je součástí veřejné služby v elektroenergetice a plynárenství, kterou průřezově poskytují energetické společnosti na základě povinností stanovených zákonem. Jedná se zejména o právo účastníků trhu s elektřinou a plynem na připojení a na dopravu plynu, resp. přenos elektřiny za státem regulované ceny, které jsou stanoveny předem a vyhlášeny na období následujícího roku. Součástí veřejné služby v energetice jsou i kontrolní činnosti SEI, která podle energetického zákona kontroluje dodržování tohoto zákona, dodržování zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů, dodržování zákona o OZE a nařízení Evropské komise platná pro energetiku, která jsou účinná přímo.

6.2 Povinnosti nad rámec licence

V případech naléhavé potřeby a ve veřejném zájmu je ERÚ oprávněn rozhodnout o uložení povinnosti nad rámec licence. Subjekt, vůči kterému takové rozhodnutí směřuje, je povinen vykonávat činnost distribuce elektřiny nebo plynu nad rámec licence a převzít tak povinnosti jiného držitele licence, který své povinnosti přestal plnit. Vlastníci distribučních zařízení jsou povinni poskytnout zařízení k výkonu povinnosti nad rámec licence. Tuto povinnost může ERÚ uložit na dobu nejdéle 12 měsíců. Prokazatelná ztráta vzniklá držiteli licence na distribuci elektřiny nebo distribuci plynu nebo dodavateli poslední instance je důvodem pro úpravu regulovaných cen. Vykonává-li držitel licence mimo plnění povinností nad rámec licence ještě jinou činnost, je povinen vést samostatné účty vztahující se k plnění povinnosti nad rámec licence odděleně.

6.3 Dodavatel poslední instance

Novela energetického zákona z července 2009 upravila problematiku dodavatele poslední instance. Cílem změn bylo zjednodušení ustanovení o dodavateli poslední instance.

Novela odstranila proceduru rozhodování Energetického regulačního úřadu o výběru dodavatele poslední instance. Nyní je dodavatel poslední instance určen přímo energetickým zákonem a stává se jím obchodník s elektřinou, který je nebo byl součástí téhož vertikálně integrovaného podnikatele jako je držitel licence na distribuci elektřiny nebo plynu ve vymezeném území, kde se nachází odběrné místo. V praxi se jedná o to, že na území České republiky operují 3 největší podnikatelská uskupení v elektroenergetice, tj. skupina ČEZ, skupina E.ON a skupina PRE a obchodníci uvedených 3 energetických uskupení v současné době automaticky plní funkce dodavatele poslední instance v elektroenergetice, je-li to potřeba. Obdobná situace je i v oblasti plynárenství, kde dodavatele poslední instance vykonává Jihomoravská plynárenská, a. s., Pražská plynárenská, a. s. a skupina RWE.

Dodávka se uskutečňuje zákazníkům, kteří ztratili svého dodavatele elektřiny nebo plynu nebo domácnostem, které mají nově zřízené odběrné místo elektřiny nebo plynu, do kterého ještě nikdy nebyly elektřina nebo plyn dodávány, a zákazník typu domácnosti o dodávku elektřiny nebo plynu dodavatelem poslední instance výslovně požádá. Dodavatel poslední instance je tedy pojistkou pro případy, kdy je třeba chránit relativně slabé zákazníky. Princip, že dodavatel poslední instance nemusí dodávat elektřinu nebo plyn v případě zjištění neoprávněného odběru, zůstává i nadále v platnosti.

Energetický zákon upravuje mechanismus dodávky poslední instance a její začátek. Existuje totiž reálná situace, že zákazník se ani o skutečnosti, že jeho dodavatel ztratil schopnost dodávat elektřinu nebo plyn, včas nedozví, a proto mechanismus přechodu na dodavatele poslední instance musí existovat a fungovat téměř automaticky a z energetického zákona.

Doba dodávky dodavatelem poslední instance je omezena na dobu 6 měsíců. Během této doby se zákazník o této skutečnosti dozví a tato doba se jeví jako dostatečně dlouhá k tomu, aby si zákazník sjednal svého řádného dodavatele elektřiny nebo plynu.

Dodavatel poslední instance musí vyhovět podmínkám, které jsou uvedeny ve vyhlášce o Pravidlech trhu s elektřinou nebo ve vyhlášce č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, které upravují i podrobnější postup při zajištění dodávky elektřiny nebo plynu dodavatelem poslední instance. Povinnost dodávek poslední instance se nevztahuje na zákazníky, jejichž spotřeba plynu za posledních 12 měsíců byla vyšší než 60 tis. m³.

6.4 Označování podílů použitých primárních zdrojů/záruky původu

Výrobce elektřiny má podle energetického zákona povinnost informovat účastníky trhu s elektřinou způsobem umožňujícím dálkový přístup o podílu zdrojů elektřiny použitých pro výrobu elektřiny a o množství emisí CO₂ a o množství radioaktivního odpadu vyprodukovaného při výrobě elektřiny v uplynulém roce. Zákazník má právo být svým dodavatelem elektřiny informován o celkové směsi paliv dodavatele a o dopadu na životní prostředí.

6.5 Odpojování zákazníků

Energetický zákon nerozlišuje přerušení dodávky či odpojení u jednotlivých skupin zákazníků. Na základě energetického zákona je možné zákazníka odpojit nebo mu přerušit dodávku energií pouze z taxativně stanovených důvodů, např. z důvodu neoprávněného odběru, při bezprostředním ohrožení života, zdraví nebo majetku osob a při likvidaci těchto stavů, při stavech nouze a při předcházení těmto stavům, při provádění plánovaných prací na zařízeních soustavy, při vzniku a odstraňování poruch na zařízeních, při odběru elektřiny zařízeními, která ohrožují život, zdraví nebo majetek osob nebo ovlivňují kvalitu elektřiny v neprospěch ostatních odběratelů. Energetický zákon neobsahuje žádná omezení pro využívání tohoto oprávnění ze strany provozovatele distribuční soustavy po celou dobu trvání kalendářního roku, tedy např. i v období zimních měsíců.

Údaje o počtu odpojených zákazníků, u kterých provozovatel distribuční soustavy přistoupil k omezení nebo přerušení dodávky energie z důvodu neplnění platebních povinností vyplývajících z výsledků vyúčtování skutečného odběru, evidují jednotliví provozovatelé distribučních soustav. Energetický regulační úřad tyto údaje nemá k dispozici.

6.6 Smluvní ochrana zákazníků

Novela energetického zákona v roce 2009 upravila ustanovení o jednotlivých typech smluv, které jsou na otevřeném trhu s elektřinou uzavírány mezi účastníky k zajištění spolehlivého zásobování elektřinou a k fungování energetického trhu, mj. i podstatné náležitosti smlouvy o dodávce elektřiny, resp. plynu. Úprava respektuje pravidlo, že základní formální a obsahové náležitosti smluv by měly být upraveny přímo zákonem a nikoliv až prováděcím právním předpisem. Dále novela energetického zákona nově upravila i rozhodovací pravomoci ERÚ.

Vedle stávajících rozhodovacích pravomocí v některých soukromoprávních sporech mezi účastníky trhu s elektřinou či plynem a v odvětví teplárenství (zejména rozhodování sporů, kdy nedojde k dohodě o uzavření smlouvy mezi držiteli licencí a jejich zákazníky), novela energetického zákona přiznává ERÚ pravomoc rozhodovat spory o poskytnutí náhrady za nedodržení standardů kvality dodávek a služeb a spory o omezení nebo přerušení dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru. Dále se rozhodovací pravomoc ERÚ rozšířila i na jiné soukromoprávní spory mezi subjekty na trhu s elektřinou, plynem a tepelnou energií, ve kterých by jinak byla k rozhodnutí sporu dána příslušnost soudu, pokud s pravomocí ERÚ rozhodovat vzniklý spor souhlasí všichni účastníci řízení. Touto právní úpravou ERÚ získal pravomoc rozhodovat další kategorii soukromoprávních sporů. Na založení takové kompetence byl zájem ze strany držitelů licencí, ale i některých sdružení zákazníků, neboť rozhodování správního orgánu je rychlejší, levnější a vzhledem k odbornému zaměření pracovníků ERÚ na oblast energetiky i do jisté míry předvídatelnější.

6.7 Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s elektřinou

Energetický regulační úřad navázal při stanovení ceny pro zákazníka na předchozí období a nadále setrval u diferenciací plateb za distribuční služby na hladině nízkého napětí v závislosti na charakteru odběru. Na hladině nízkého napětí byl zachován rozsah tarifních sazeb, který tak umožňuje zákazníkům optimalizovat své náklady na služby související s dodávkou elektřiny.

V roce 2009 v České republice nepodléhaly cenové regulaci dodávky silové elektřiny pro žádnou z kategorií zákazníků, s výjimkou regulace ceny dodávky elektřiny zákazníkům v rámci dodavatele poslední instance. Cena za dodávku elektřiny dodavatele poslední instance je v souladu se směrnicí č. 2003/54/ES regulována ERÚ jako cena maximální.

Cenové úrovně dodávky elektřiny poslední instance pro rok 2009 byly stanoveny cenovým rozhodnutím ERÚ č. 9/2008 ze dne 18. listopadu 2008, kterým se stanovují ceny elektřiny a souvisejících služeb. Cena dodávky elektřiny dodavatele poslední instance byla regulována ERÚ jako cena maximální pro všechny kategorie zákazníků, kteří jsou oprávněni takové dodávky elektřiny využít. Pro zákazníky na hladině nízkého napětí se cena skládala ze stálého platu, platby za dodávku elektřiny ve vysokém tarifu a platby za dodávku elektřiny v nízkém tarifu. Jednotlivé ceny se pak lišily v závislosti na charakteru odběru a způsobu využití odebírané elektřiny. V případě odběratelů na vyšších napěťových hladinách byla stanovena maximální průměrná cena za MWh.

Institut dodavatele poslední instance byl v České republice poprvé použit právě v roce 2009 v souvislosti s úpadkem významného obchodníka s elektřinou, kterým byla společnost MORAVIA ENERGO, a. s. Systém zafungoval dobře, zákazníci automaticky převzali dodavatelé regionálních distribučních společností a dodávky elektřiny nebyly nijak přerušeny či ohroženy. Dotčení zákazníci měli následně dostatek času na to se rozhodnout, zda

s dodavatelem poslední instance, který je také standardním obchodníkem, uzavřou standardní smlouvu na dodávku elektřiny nebo si najdou jiného dodavatele.

6.8 Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s plynem

Cenovým rozhodnutím ERÚ č. 11/2008 ze dne 20. listopadu 2008 byly stanoveny pro kalendářní rok 2009 ceny pro licencované činnosti přeprava plynu a distribuce plynu, ve kterých není možná konkurence. Monopolní postavení provozovatelů uvedených činností vyplývá z vlastnictví přepravní soustavy a distribučních soustav na vymezeném území.

Ceny komodity včetně obchodu a ceny ostatních služeb spojených s dodávkou plynu pro zákazníky stanovují jednotliví obchodníci s plynem působící aktivně na území České republiky.

Neregulovanou část svých celkových nákladů na dodávku plynu, tj. komodity zemního plynu a služby za jeho uskladňování mohou všichni zákazníci ovlivnit změnou svého dodavatele plynu. V části 2.2.2, v kapitole „Maloobchodní prodej“ této zprávy je uveden počet zákazníků jednotlivých kategorií, kteří využili v roce 2009 možnost bezplatné změny dodavatele.

Energetický regulační úřad rovněž stanovil výše uvedeným cenovým rozhodnutím ceny dodavatelům poslední instance pro zákazníky, jejichž spotřeba plynu nebyla za posledních dvanáct měsíců vyšší než 60 tis. m³. Používána je metoda věcně usměrňovaných cen. V průběhu roku 2009 se do režimu dodávky poslední instance nedostal žádný zákazník.

6.9 Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv

Energetický zákon upravuje podstatné náležitosti dodavatelských smluv, tzn. každá taková smlouva musí obsahovat všechny náležitosti stanovené energetickým zákonem. Energetický regulační úřad má dále kompetence:

- a) rozhodovat některé spory mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem – jedná se o spory o uzavření smluv podle energetického zákona (např. smlouvy o dodávce, o připojení, o přenosu, přepravě nebo distribuci elektřiny nebo plynu, ale také o dodávce tepelné energie a některé další), spory o poskytnutí náhrady za nedodržení stanovených standardů kvality dodávek a služeb, spory o omezení nebo přerušení dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru. Energetický regulační úřad rozhoduje i další spory vyplývající ze smluvních vztahů mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem v případech, ve kterých by jinak byla k rozhodnutí sporu dána příslušnost soudu, pokud s pravomocí ERÚ rozhodovat vzniklý spor souhlasí všichni účastníci řízení,
- b) rozhodovat spory o přístupu k přenosové soustavě, přepravní soustavě, k distribuční soustavě, podzemním zásobníkům plynu a těžebním plynovodům, spory o výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů, a
- c) schvalovat Pravidla provozování přenosové soustavy a distribučních soustav v elektroenergetice, Řád provozovatele přepravní soustavy a Řády distribučních soustav a Řád provozovatele podzemního zásobníku plynu v plynárenství a rovněž obchodní podmínky operátora trhu.

Správním úřadem pro výkon kontroly v energetických odvětvích je Státní energetická inspekce – SEI. V působnosti SEI je kontrola dodržování energetického zákona včetně kontroly uzavírání smluv s obsahovými náležitostmi dodavatelských smluv upravených

energetickým zákonem a náležitostí smluv na ochranu spotřebitele ve smyslu přílohy A směrnic 2003/54/ES a 2003/55/ES.

Dalším kontrolním orgánem působícím v oblasti dodavatelských smluv je ÚOHS, který provádí tzv. ex post regulaci, kdy zasahuje proti praktikám, které jsou zákonem o ochraně hospodářské soutěže definovány jako zakázané. Do působnosti ÚOHS spadá např. kontrola diskriminačního jednání ze strany dodavatele energie s dominantním postavením na trhu (vynucování nepřiměřených smluvních podmínek, uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu atd.). V těchto případech se velmi často jedná o subjekty z řad vertikálně integrovaných soutěžitelů působících jak v oblasti elektroenergetiky, tak v oblasti plynárenství, neboť jejich případné protisoutěžní chování má potenciál omezit nebo narušit hospodářskou soutěž.